

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1714

Dubium I. Quid sit, quæ elus materia, forma, Minister.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42682

q. 8. f. 18. quia sic resiliens est injusta causa illarum expensarum & damnorum. Nec verum est, quod annulletur appositio pœnæ contra injustè resilientem, uti dictum est n. 148. Et quamvis annullaretur appositio pœnæ, hæc compensatio non censetur pœna appositæ, sed obligatio restituendi de Jure naturæ sequens ad injuriam damnosam.

§. 4. Si quis ab initio inivit sponsalia animo 221. postea etiam ex justa causa recedendi ab eis, v. g. ingrediendi Religionem, tenetur ob rationem jam datam alteri compensare expensas, & damna, quia per dolosam reticentiam fuit injusta causa illorum, *Avers. supra.*

§. 5. Qui suâ culpâ dat alteri justam causam 222. resiliendi à sponsalibus, v. g. si sponsa sit fornicata, ideóque resiliat sponsus, *Sanch. Averf. Gob. n. 381.* rectè dicunt, hanc teneri sponso refundere suas expensas, quia est injusta causa, cur non ineatur Matrimonium, & idem facit, ac si injustè resiliat, quo casu teneretur, uti dictum est. Et hactenus dicta tenent etiam ante sententiam Judicis, si pars altera petat, nec censetur remittere, *Avers. supra.*

CAPUT II.

223.

De Matrimonio secundum se.

DUBIUM I.

Quid sit, qua ejus materia, forma & Minister.

Resp. Est Sacramentum inter baptizatos, quo vir & mulier in unum legitime corpora et consuetudine tradunt ad perpetuam vitæ societatem, & Matrimonium profis suscipiendæ & remedium concupiscen-

Handwritten text on the book's spine, including 'E...', '20...', 'TA...', 'Cl...', 'a...', 'Tom...'.

»piscentiæ. Materia ex qua & proxima, est
 »tuus consensus externis signis expressus, quæ
 »tenus habet rationem traditionis. Forma
 »tem est idem consensus, quatenus habet rati-
 »nem acceptationis, *Suar. 10. 3. d. 2. f. 1. a. 1. Sanc. Val.*
 »Minister non est Sacerdos, sed ipsi contrahen-
 »tes, quia hi ponunt materiam & formam
 »Porro Matrimonium dicitur Ratum, quando
 »contractus est factus, etsi non sit secuta copu-
 »læ carnalis: Consummatum verò dicitur, quan-
 »do ea secuta est, *Unde resolves,*
 » I. Validè & licitè contrahi potest cum pactis
 »continentiæ, sine intentione prolis & reme-
 »dii concupiscentiæ. Ratio, quia non pugnat cum
 »essentia Matrimonii: Et patet exemplo B. Vir-
 »ginis & S. Joseph. *Sc. ll. cc.*
 » II. Non videtur licitum contrahere rati-
 »propter voluptatem carnis vel vanitatem, quæ
 »finis debet saltem esse honestus, *Nav. c. 22. m. 1.*
 »*Sanch. l. 2. hic d. 29. q. 3.*
 » III. Licitè contrahitur in remedium concu-
 »piscentiæ, (nihil aliud intendendo) modo
 »proles positivè non impediatur; hoc enim in
 »mortali non licet, *Kon. d. 25. d. 2. n. 16. Pontius*
 »*cap. 21. Hurt. Perez d. 18. f. 7. nu. 6. ex 1. Cor.*
 »Hic etiam conjuges possunt abstinere ab
 »conjugii, & optare, ne plures accipiant liber-
 »quàm possint alere, dummodo, ut dixi, positivè
 »non impediatur, nec abortum procurent, *Pe-*
 »*l. c. Bon. q. 4. p. 1. n. 12. Nav. c. 16. Sc.*
 » IV. Licitè etiam contrahitur ob fines hono-
 »stos extrinsecos, fini intrinseco Sacramenti
 »est mutua animorum conjunctio, & conjugi-
 »sanctificatio) non contrarios, v. g. ad pacem
 »ter Regna vel illustres familias componenda

vel splen-
 contra Sa-
 Hurt. Di-
 Dian. l. c.
 litatem.

V. Val-
 tione ne-
 etiam no-
 men tali-
 nisi adju-
 aliquid c-
 de inval-
 monii vi-
 servat fib-
 dendi d-
Sc. ll. cc.

VI. Co-
 se in gra-
 rem con-
 suscipiunt
 ratore, p-
 dote cop-
 frat Sac-
 C. Ligo d-

VII.
 corpus,
 neratione

VIII.
 verbo,
 tamen e-
 filii cor-
 R. 272. S-
 cedenti,
 de si qui-
 satisfaci-

vel splendorem familiae conservandum, ita
contra *Sanch. & Sylvium*, docent *Præp. Pont. Gaspar*
Hurt. Dia. p. 3. t. 4. R. 219. Perez n. 7. Ubi cum
Dian. l. c. etiam permittit, ob divitias & nobi-
litatem.

V. Valide sed illicitè contrahitur cum inten-
tione negandi debitum, vitandi prolem vel
etiam non educandi, mœchandi, &c. nisi ta-
men talis intentio in pactum deducatur, id est,
nisi adjiciatur tanquam conditio obligans ad
aliquid contrarium essentiae Matrimonii: Un-
de invalidè contrahit, qui vinculum Matri-
monii vult tantùm durare per annum, vel re-
servat sibi potestatem adulterandi vel non red-
dendi debitum deditè exigenti. *vid. Perez s. 6.*
Sc. ll. c.

VI. Contrahentes, ut non peccent, debent ef-
se in gratia, etiam tunc, quando per procurato-
rem contrahunt, quia verum Sacramentum
suscipiunt, licet dormiant: Secus est de procu-
ratore, per quem contrahunt, uti & de Saecr-
dote copulante, quia nec suscipit, nec admini-
strat Sacramentum, sed tantùm ut testis assistit.
C. Lugo de Sacr. d. 8. n. 155.

VII. Conjux habet potestatem in alterius
corpus, sed non ad exercendam libidinem ge-
nerationi adversantem.

VIII. Requiritur consensus de præsentì,
verbo, scripto, aut nutibus expressus; sufficit
tamen exprimere per alium, ut si parentes pro
filiis contrahant, his tacentibus. *V. Dian. p. 3. t. 4.*
R. 272. Sufficit etiam, si alterius consensui præ-
cedenti, & non revocato, alterius accedat: Un-
de si quis coram Parocho non verè consenserit,
satisfacit consentiendo postea. *V. Dian. R. 292.*

» *Quæres, An sufficiat consensus conditionatus*
 » Resp. I. Sufficit conditionatus, sub condi-
 » tione de præterito vel præfenti stante condi-
 » tione, quia tunc contractus non suspenditur
 » Resp. II. Sufficit sub conditione necessa-
 » de futuro, dummodo contrahentes non im-
 » dant suspendere tantisper consensum, v. g. De
 » co te, si cras sol oriatur. Item sub conditione
 » de futuro impossibili, v. g. si cœlum tetigerit
 » vel de futuro turpi, modò non repugnet sub-
 » stantiæ Matrimonii, & consensus sit absolutus
 » v. g. si patrem occideris. Ratio, quia tales con-
 » ditiones habentur pro non adjectis, *Sanch. l. 1. p. 1.*
 » *15. Molf. Fill. Less. l. 2. ca. 18. d. 15. Laym. Bon.*
 » Resp. III. Non sufficit sub conditione de
 » futuro, quæ sit contra substantiam obligatio-
 » nis matrimonialis, v. g. si prolis generationem
 » impedire velis maleficio, vel victum compar-
 » re adulterio, patet ex c. fin. De condit. *Vid. Sanch.*
 » *d. 10. Kon. d. 29. dub. 3. Fill. &c.*
 » Resp. IV. Consensus sub conditione horum
 » ista de futuro, est contractus sponsalium tan-
 » tum, & non Matrimonii, quia hic debet esse
 » de præfenti. Ob quam rationem non incipit
 » validari Matrimonium sine novo consensu
 » postquam conditio impleta fuerit, ut docet
 » *Tho. cum alii apud Sanch., et si Fill. Lay. & alii*
 » *quidam* putent contrarium esse probabile, eò quod
 » contractus celebratus sub conditione horum
 » futura, hac impletâ purificetur: Quod com-
 » dit. *Bon. q. 2. p. 10. n. 20.* si contrahentes in
 » dem consensu manserint, saltem virtualiter.

ADDE

A D D E N D A.

Quest. 33. Quid præterea sit notandum circa es- 224.
sentiam, consensum & finem, quo initur Matrimo-
nium. R. §. 1. Matrimonium aliud dicitur
legitimum, aliud ratum, aliud consummatum,
ut dixi n. 2. Hic potissimum agimus de Matrimo-
nio inter fideles rato vel consummato, ali-
qua tamen per decursum dicemus etiam de Ma-
trimonis infidelium.

§. 2. Notat Sanch. l. 2. d. 1. n. 2. septem in 225.
Matrimonio intervenire: 1. est mutuus con-
sensus. 2. Externus contractus. 3. Mutua cor-
porum traditio. 4. Vinculum ortum ex illo
contractu. 5. Mutua obligatio ad reddendum
debitum, cohabitandum &c. 6. Jus, quod est in
unoquoque ad alterum. 7. Usus & consumma-
tio Matrimonii. Rectè autem dicit post Scotum
Mastr. à n. 4. Matrimonium sumi posse, vel pro
vinculo, vel pro contractu, ex quo resultat vin-
culum, vel pro Sacramento, sive signo sensibili
causativo gratiæ, & ideo Matrimonium à variis
variè definitur secundum variam acceptionem,
attamen secundum communiorem modum lo-
quendi docent Sanch. & alii cum Arcud. l. 7. c. 1.
contra multos alios cum Avers. q. 2. f. 1. essen-
tiam Matrimonii simpliciter, non debere statui
præcisè in mutuo consensu, contractu, traditio-
ne & acceptatione corporum, sed in vinculo con-
jugali significante conjunctionem Christi cum
Ecclesia, cujus quoddammodo causa sit ipse
consensus seu contractus, nam Florent. in decre-
to Eugen. IV. ad Armen: ait: *Causa efficiens Matrimo-
nii regulariter est mutuus consensus per verba de præ-*
sente

*senti expressus: & ideo S. Th. in supplem. q. 45. ad
 ad 2. ait: dicendum, quod Matrimonium non est
 consensus, sed quaedam unio ordinatorum ad unum, quae
 consensus facit. Et Catech. Rom. hinc c. 1. ait: per
 Matrimonii naturam & rationem in vinculo illo consistit
 re. Et in eum sensum Alex. III. Cap. Illud, De
 praesumpt. & Justinianus Instit. De patr. potest. in
 principio dicunt: Matrimonium est maris & feminae
 conjunctio, individuan vitae consuetudinem retinens.
 Quae, ut melius explicentur, aliqui addunt, Ma-
 trimonium est conjunctio maritalis viri & feminae
 legitimas personas individuan vitae consuetudinem re-
 tens. Dicitur autem conjunctio maritalis, id est
 fundata in mutua traditione corporum, nam in
 sponsalibus etiam est conjunctio, attamen non
 maritalis, quia haec fundatur in sola promissio-
 ne traditionis corporum: Et additur, inter legiti-
 mas personas, id est, non habentes impedimen-
 tum dirimens. Per individuan vitae consuetudinem
 intelligitur indissolubilitas, quam Matrimo-
 nium affert. Porro allata definitio convenit etiam
 am Matrimonio, quod Sacramentum non est,
 unde prout est Sacramentum, definiri potest
 hoc modo: Sacramentum conjunctionis maritalis dicitur
 vel conjunctio maritalis viri & feminae inter legitimas
 personas, causativa gratiae, & individuan vitae societatem
 retinens.*

*Obji. Theologi docent, solam Eucharistiam
 esse Sacramentum permanens, reliqua consistit
 re in actione transeunte. Deinde Sacramentum
 suo usu causat gratiam, sed vinculum suo usu
 non causat gratiam, alias quoties conjuges uterentur
 Matrimonio, acciperent ex opere operato gratiam. R.
 Vinculum physicè loquendo, includit illam actionem
 consentiendi & contra-*

*hendit ph
 nitatis in
 Matrimo
 quare in a
 ulu, five
 regratiam
 fendunt.
 includat
 biliter co
 probabili
 dit entita
 Inst. C
 elevavit a
 la consistit
 enim actio
 & causet
 denomin
 tiam, sicut
 noscit,
 sed sicut r
 sola actio
 Obji. 2
 dissolubil
 na, sed h
 conjugale
 summatu
 monium
 lius intrin
 Cap. Insti
 III. Cap. A
 gralis, u
 tam contr
 causativi
 per Matri
 est signu
 bilis Chri
 hen-*

hendi physicè transeuntem, sicuti relatio paternitatis includit generationem, & ideo etiam Matrimonium dicitur consistere saltem inadæquatè in actione physicè transeunte, & hoc sui usu, sive hac primâ physicâ sui existentiâ causare gratiam; hoc non obstantè Auctores citati defendunt, quòd vinculum præter actionem illam includat personas aptas maritaliter & indissolubiliter connexas, sicuti relatio paternitatis in probabili sententia præter generationem includit entitates fundamenti & termini.

Inst. Christus solam actionem contrahendi elevavit ad causandam gratiam, ergo in illa sola consistit Sacramentum. R. n. conseq. cum enim actio illa inclusa in Sacramento, elevetur & causet gratiam, hinc totum Sacramentum denominativè dicitur elevari & causare gratiam, sicuti quia anima inclusa in homine cognoscit, totus homo denominatur cognoscere, sed sicut non ideo sola anima est homo, sic nec sola actio est Sacramentum.

Obji. 2. Matrimonium debet significare indissolubilem unionem Verbi cum natura humana, sed hanc non significat, nisi per copulam conjugalem, nam solum Matrimonium consummatum est indissolubile, non autem Matrimonium ratum, ergo copula debet esse pars illius intrinseca vel essentialis, uti docet *Gratian*: *Cap. Institutum* 27. q. 2. Idem videtur velle *Im.* III. *Cap. Debitum* De bigamis; vel saltem integralis, uti docet *Bellarmin.* R. Totam essentiam tam contractûs quàm Sacramenti, id est, signi causativi gratiæ, haberi pro priori ad copulam per Matrimonium ratum, quod etiam hoc ipso est signum representativum unionis indissolubilis Christi cum anima. Fatendum tamen est;

quòd Sacramentum illud in ratione signi re-
 presentativi unionis indissolubilis Verbi cum
 natura humana, sic partialiter includat etiam
 copulam, hac enim solâ non positâ, non est ab-
 soluta indissolubilitas. Et in hoc tantum sensu
 loquuntur *Gravian. & Imoc. III.*

226. §. 3. Quando *Florentinum* dicit, causam effi-
 cientem Matrimonii esse mutuum consensum
 videtur per metonymiam ponere effectum pro
 causa, ita ut sensus sit, quòd mutuo consentien-
 tes sint causa efficiens Matrimonii, physice ef-
 fiendo & efficiendo mutuum consensum tan-
 quam materiam, & verba tanquam formam in
 eum modum, quo dicere solemus, verba esse
 effectiva Sacramentorum, idest physice pro-
 ferentem verba efficere Sacramentum. Unde mi-
 nus apta est explicatio aliquorum cum *Bosca.*
 1. f. 3. n. 24. qui dicunt, sensum esse, quòd mu-
 tuus consensus sit causa efficiens vinculi sequen-
 tis ex Matrimonio, nam mutuus consensus magis
 tam est causa efficiens, quàm intrinsecum con-
 stitutivum istius vinculi, in quo consistit Matrimo-
 nium. Etiam minus apta videtur explicatio
 eorum, qui cum *Haun.* dicunt sensum esse, quòd
 mutuus consensus sit causa Matrimonii in sensu
 humano, in quantum mutuus consensus imperat
 manifestationem per verba, per quæ homi-
 nes sciunt Matrimonium esse initum, nam *Ca-*
 non dicit esse causam efficientem manifestationis,
 sed Matrimonii ipsius, unde illa explicatio
 videtur torta: deinde, non ipsemet consensus
 sed communiter alia concomitans vel subsi-
 quens volitio imperat manifestationem illius
 consensus, & consequenter Matrimonii. De
 que utraque explicatio non videtur esse ad ma-

tem Com-
 riam &
 aliorum
 §. 4.
 3. f. 1.
 tom. 16
Ponrium
 corpora
 ficque co
 ros conj
 ditione
 Deus cu
 care vol
 Matrim
 Quidqu
 nium fo
 ßus est
 menti,
 cramen
 uti habe
 & *Kagl.*
 interne
 n. 608.
 gandi g
 Item, d
 n. 647.
 lis requ
 ligitur e
 externè
 tionem
 est ibid
Averf. q.
 vis ad M
 homine
 tio exte

tem Concilii, cujus finis ibi erat ostendere materiam & formam Matrimonii, uti ostenderat aliorum Sacramentorum.

§. 4. Putant *Valent. Arcud. Cón. Herinx, Avers. q. 227.*

3. f. 1. *Spor. n. 227.* aliique cum *Rayn.* in *Heter. tom. 16. f. 1. p. 14. n. 5.* contra *Sanch. l. 2. d. 26. Pontium & alios*, si Deus ex supremo dominio in corpora daret jus viro in feminam & contrà, sicque consociaret mutuo vinculo, illos fore veros conjuges sine celebratione contractis vel traditione mutua, & fortè, inquit *Arcud.* sic fecit Deus cum Adamo & Eva. Et hoc fortè significare voluit *Florent.* dicens, causam efficientem Matrimonii regulariter esse mutuum consensum. Quidquid fit de hoc, de facto ponitur Matrimonium solo mutuo consensu, & solus ille contractus est elevatus à Christo ad rationem Sacramenti, adeoque sine eo consensu non esset Sacramentum, nec in hoc supplere potest Ecclesia, uti habet communis & certa cum *Avers. q. 3. f. 1. & Kagl. n. 49.* consensus autem ille debet verè internè existere, uti constat ex dictis l. 3. p. 2. à n. 608. Item, debet esse cum intentione se obligandi graviter, secundum dicta ibidem, n. 611. Item, debet esse liber à vi & metu, uti dicitur à n. 647. Item, debet esse plenè deliberatus, qualis requiritur ad peccandum mortaliter, uti colligitur ex dictis l. 3. p. 2. à n. 650. Debetque esse externè manifestatus & acceptatus per acceptationem etiam externè manifestatam, uti dictum est ibidem à nu. 654. 656. docetque pluribus *Avers. q. 3. f. 2.* Notat tamen *Mastr. n. 27.* quavis ad Matrimonium, prout est contractus inter homines, nunc necessaria sit aliqua manifestatio externa interni consensûs, tamen si Deus faceret,

ceret, ut duo sibi invicem loqui possent per conceptus vel volitiones internas, uti fit in angelis, tales fore aptos contrahere Matrimonium, quod tamen non esset Sacramentum, cum hoc requirat signum sensibile. Præterea debet consensus esse liber ab inadvertentia, ignorantia & errore circa substantiam, uti constat ex dictis l. 3. p. 2. à n. 612. & de errore iterum dicitur à n. 549. Et de plerisque etiam quoad sponsalia notavit *Busenb.* n. 44. relatus. Quid autem dicendum sit in variis dubiis circa contractus, dicitur l. 3. p. 3. à n. 661. quæ ex parte etiam contractus Matrimonii applicari possunt. Et speciatim hoc quid dicendum sit, si parentes contrahant filium vel filiâ præsentem & tacente, dicam n. 272.

228. §. 5. Consensus ad Matrimonium necessarius debet esse intentio invicem tradendi & acquirendi dominium corporum in ordine ad copulam, attamen non necessariò debet esse intentio copulæ exercendæ, imò nec obligationis proximæ ad illam, uti patet in *B. V. & S. Josepho*, aliisque multis, sed potest stare, ut firmi inaneant pactum & obligationem nunquam habendi copulam, non enim tenentur vel illo iure copulæ, ergo licet non possint se abdicare iure remoto, tamen possunt se obligare ad non usum, seu exercitium illius, hæc enim non opponuntur, sed stant simul, velle habere & retinere ius ad copulam, & velle obligari ad non utendum iure copulæ, uti patet in conjugibus post Matrimonium consummatum professis, *Averf. q. 3. c. 3.* aliique communissimè. Hinc licet *S. Th. S. Bonnav. Sanch.* & plures alii videantur dicere Matrimonium esse invalidum, si contrahatur sub conditione non petendi vel non reddendi debet

tum, ta
nac. Hort.
n. 8. Kri
corpus,
dum se h

Dices
quam ut
jus ad
habenda
nirur no
contra ju
adjuncta
duam vi
necessita
tatem à
mittitur

Dices
ait, non
ut mater
vult nul
bere exc

Dices
pugnans
invalidè
habend
pugnans
gnet ger
nam fec
lis est ta
sentialis
radicali
verò illu
consensu
solutè b
retur, se

tum

tum, tamen melius contradicunt *Vasq. Pont. Bonac. Hort. Perez, Dicast. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 7. n. 8. Krim. à n. 797.* nam traditur dominium in corpus, quod de se utile est, possitque secum se habere usum.

Dices 1. Jus ad usum equi sine potestate unquam utendi, est inutile, ergo etiam inutile erit jus ad copulam sine potestate copulæ unquam habendæ. *R. n. conf.* Jus ad usum equi supponitur non esse utile, nisi propter usum equi, & contra jus ad usum copulæ habet alias utilitates adjunctas præter usum copulæ, nempe individuum vitæ societatem, mutuam auxilium in necessitate & gubernatione familiæ, immunitatem à fornicatione, quæ cum sua non committitur &c.

Dices 2. S. August. contra Faustum l. 19. c. 26. ait, non ob aliud debet foemina nubere, quam ut mater fiat. *R.* Vel intelligit ordinariè, vel vult nubentem, quæ intendit copulam, non debere excludere intentionem generationis.

Dices 3. Qui contrahit sub conditione repugnante fini essentiali Matrimonii, contrahit invalidè, sed qui contrahit sub conditione non habendi copulam, contrahit sub conditione repugnante fini essentiali Matrimonii, cum repugnet generationi & bono prolis, ergo. *R. n. min.* nam secundum dicenda n. 236. generatio actualis est tantum finis accidentalis Matrimonii, essentialis autem est mutua traditio corporum, & radicalis obligatio reddendi debitum. Pactum verò illud non reddendi debitum, si fiat cum consensu compartis, non obstat positivè vel absolute bono prolis, quæ jus non habet, ut generetur, sed quasi conditionatè, nam ad summum pro-

proles habet jus , ut si fiat copula , non impediatur ejus generatio.

Dices 4. Si conjuges , qui mutuò promiserunt non uti copulâ , retineant jus ad copulam , ergo utendo copulâ facient & non facient sibi mutuò injuriam : facient , quia agent contra pactum : non facient injuriam , quia nemo facit injuriam utendo jure suo. &c. Facient injuriam. Probationem in contrarium dist. nemo facit injuriam utendo jure suo , non vinculato c. vinculato , n. , & patet , si enim unus mercator pacto se obliget ad non vendendam rem suam , nisi ego prius vendiderim meam , vendendo rem suam facit mihi injuriam. Ex his constat multò magis valiturum Matrimonium , si in eam sub conditione non reddendi debitum , in casu , quo alteri non licebit exigere , uti dicitur in m. 241.

229. §. 6. *Abb. J. Andr. Anchar.* requirunt ad validitatem , ut uterque consensus simul existat , quia uterque constituit contractum , estque causa traditionis & acceptationis. *Led. & Vega* id tantum requirunt , ubi *Trid.* est receptum , quia aliter constare non potest parocho & testibus de utriusque consensu concurrente ad Matrimonium : sed similtas physica non requiritur ratione Sacramenti , uti patet in Sacramento Pœnitentiæ , nec ratione contractûs , cum multi fiant inter absentes per litteras , consensu unius sequente ad consensum alterius , hinc *Navarr.* vult sufficere consensum non esse revocatum , etsi alterius consensus multo tempore postea sequatur , & videtur consentire *Spor. n. 232.* sed intelligi non potest , quòd sufficiat quantacunque distantia temporis , quia contrahentes non censentur

velle se
spectar
32. q.
runt fir
lunt Ca
371. n.
& mor
nere o
illius ,
§. 7.
consen
ceptent
ex parte
hocipso
rit , acc
in me
dicat , e
hilomi
42. Gob.
nium il
luntate
verboru
accipio re
mihi ob
sine acc
ipso acc
poneret
purifica
tus , ergo
Et accep
nem , do
1. Si qu
§. 8.
contract
motos p
velle

velle semper manere suspensi, & diutissime exspectare consensum alterius, hinc *Sanch.* l. 2. d. 32. q. 2. *Pontius* l. 2. c. 16. *Mastr.* n. 31. requirunt simultatem tantum moralem: & idem volunt *Castrop.* d. 2. p. 6. *Avers.* q. 3. s. 6. *Krim.* à n. 371. nempe sufficere simultatem habitualement & moralem, id est, quamdiu censentur permanere consensus, præsertim juxta intentionem illius, qui prior consensit.

§. 7. Secundum antè dicta requiritur, ut 230. consensus interni externè manifestentur & acceptentur, debetque acceptatio consensus esse ex parte utriusque contrahentis, quâ positâ, hoc ipso valet Matrimonium, hinc si *Cajus* dixerit, *accipio te in meam*, & *Berta* responderit, *Et ego te in meum*, licet *Cajus* statim post verba *Bertæ* dicat, ego autem revoco meam voluntatem, nihilominus putant *Lugo* in resp. mor. l. 1. dub. 42. *Gob. tr.* 10. n. 399. *Spor.* n. 232. Matrimonium illud fore validum, dummodo *Cajus* voluntatem non revocaverit ante expressionem verborum *Bertæ* completam, quia *Cajus* dicens, *accipio te in meam*, hoc ipso dicit, volo te habere mihi obligatam, obligatio autem *Bertæ* non est sine acceptatione consensus *Bertæ*, ergo hoc ipso acceptabat consensum *Bertæ*, si ipsa illum poneret, ergo hoc ipso, quod sit ille positus, jam purificata est conditio, & consensus est acceptatus, ergo frustra revocat *Cajus* suum consensum. Et acceptationem posse fieri ante promissionem, docet rectè *Palav.* De Sacram. n. 61. ex L. 1. *Si quis*, junctâ *Glossâ ff. De verb. oblig.*

§. 8. *Canus* putavit Matrimonia solis nutibus 231. contracta non esse Sacramenta, sed surdos & mutos posse contrahere solis nutibus constat ex *Cap.*

Cap. *Tua*, De sponsal. certum autem videtur non fu-
quod tale Matrimonium inter fideles fit Sacram non id
mentum, & cum alii contractus fieri possint Sacram
ne verbis, non est ratio, cur non etiam Matr uti exp
monium, & fortè ideo *Florent.* dixit consensu §. 1
regulariter exprimi per verba. Putavit quide pedim
Con. saltem in illis, qui loqui possunt, necess hant, a
riò requiri verba, sed oppositum tenet commi cam n
nis cum *Mastr.* n. 29. *Mendo* diff. 12. n. 7. muerinc
cap. 1. De despons. impub. in 6. dicitur vale menti,
Matrimonium, si parentes exprimant consen §. 1
sum nomine præsentium, & non contradice inter p
tium. Attamen docent *Led. Rodrig. Sylv. Aveyr.* sub con
alii sub mortali requiri verba in illis, qui loq ranre e
possunt: *Sanch. Fill.* & alii requirunt sub veni sentiat
tantum, sed *Pont. Castrop.* p. 7. n. 5. *Herinck, Tom* autem
Spor. n. 229. *Krim.* n. 377. dicunt per se nullas tes per
esse culpam exprimere alio signo, & videtur durare
sentire *Mastr.* n. 29. dummodo absit pericul tum hu
scandali & dubii de existentia consensûs, de usque
enim sufficienter exprimi de præsentibus, de procur
traditio juris ad usum corporum. tire po

232. §. 9. Si in loco, ubi *Trident.* de Parochia §. 1
testibus adhibendis non est receptum, post fides, p
falia sequatur copula, Ecclesia olim præsum ne prop
psit consensum de præsentibus, quo actu fieret altero
trimonium, quia non debet præsumi delictu scipiati
fornicationis, Cap. *Veniens* 2. Cap. *Is, qui p* cetur. I
& Cap. ult. De sponsal. Si tamen re ipsa abe separet
consensus, Matrimonium non valeret. Et cu prolis a
nunc, ubi *Trid.* receptum est, necessariò deo can. On
contractus fieri coram Parocho & testibus, de bonu
absque his habeatur copula, non fit Matrim impedi
nium, uti patet. Et quamvis Ecclesia fecerit, tur ab a
consensus sive contractus clandestinus solubil
Tom

non sufficiat ad valorem Matrimonii, tamen non ideo mutavit formaliter & proximè hoc Sacramentum, prout à Christo institutum est, uti explicavi in l. 6. p. 1. n. 17.

§. 10. Si uterque falsò existimet subesse impedimentum dirimens, & nihilominus contrahant, an tum valere possit Matrimonium, dicam n. 531. Quid autem sit dicendum, si voluerint contractum, & non rationem Sacramenti, dicam n. 276.

§. 11. Quando Matrimonium contrahitur inter præsentes, præsimitur prior consensisse sub conditione, si alter etiam consentiat durante eodem congressu, quòd si tum non consentiat, censetur consensus prioris defuisse: si autem Matrimonium contrahatur inter absentes per procuratorem vel epistolam, censetur durare consensus prioris tanto tempore, quantum humano modo intercedere debet & solet, usque dum ad alterum perveniat epistola vel procurator, & is datâ congruente morâ consentire possit, ita cum aliis *Spor. n. 232.*

§. 12. Bonum Matrimonii est tripartitum, fides, proles, Sacramentum: in fide attenditur, ne propter vinculum conjugale cum altera vel altero concumbatur. In prole, ut amanter suscipiatur, benignè nutriatur, & religiosè educetur. In Sacramento autem, ut conjugium non separetur, & dimissus aut dimissa, nec causâ proli alteri jungatur, uti ex *S. Aug.* refertur can. *Omne q. 2. & cap. ult. De condit. appof.* Unde *bonum proli* exigit, ut in usu Matrimonii non impediatur generatio; *bonum fidei*, ut absteineatur ab adulterio; *bonum Sacramenti* inducit indissolubilitatem. Et quidem ad valorem Matrimonii

monii requiritur consensus saltem implicitus, si
 contrahendi obligationes procurandi ista
 na, quamvis ad valorem non requiratur con
 sensus obligationes illas exequendi, uti recte
 plicant *Avers.* q. 3. f. 4. & *Krim.* à n. 791.

236. §. 13. Matrimonium in statu innocenti
 fuit in officium naturæ ad propagandum gen
 humanum. In lege naturæ & scripta simul
 in remedium concupiscentiæ: In lege gratiæ
 ad eosdem fines, & præterea ad rationem Sacra
 menti elevatum est, secundum dicta n. 10. Et
 que finis ejus essentialis mutua corporum tra
 ctio & radicalis obligatio reddendi debitum
 nis accidentalis, sed proprius & primarius, est
 generare & ad Dei cultum educare prolem: Et
 cundarius est remedium concupiscentiæ. Ex
 extrinseci sunt sanitas corporis, mutuum ju
 ven, pax inter familias, divitiæ, honores, &
 luptas. Quòd si Matrimonium contrahatur
 solos fines extrinsecos non inclusos in
 tione Matrimonii, communior est contra
 tum & *Covarr.* non esse mortale, cum non sit
 gna deordinatio. Esse tamen veniale putat
Sanch. l. 2. d. 29. *Laym.* *Tamb.* quia est deordinatio
 tio aliqua, si finis extraneus primò & principalis
 ter intendatur, videturque esse alienum à
 ra rationali, quòd aliquis operetur absque
 virtutis. Nihilominus nullum esse peccatum
 dicunt *Côn. Pont. Spor.* n. 226. *Castrop.* d. 1. p. 1. *Sanch.* qu
 sa q. 1. f. 1. quia cum fines tales sint honesti
 saltem indifferentes, non videtur peccatum
 si quis honesto medio, quale est Matrimonium
 velit illos obtinere: sicuti non peccat, qui
 tione Missæ intendit pingue stipendium. Quò
 quid fit de hac sententia, certè admittenda

zuncunque sit favorabilis, caret effectu, licet alia
 ditiones appositæ in Matrimonio, si turpes aut impo-
 biles fuerint, debeant propter ejus favorem pro non
 jectis haberi. Si itaque ineatur Matrimonium
 conditione, ut sibi liceat copula cum alio,
 contra substantiam, nam finis Matrimonii
 fides seu obligatio se non commiscendi
 alio, secundum dicta n. 235; si autem ineatur
 sub conditione, si mecum furari volueris, hoc
 est contra substantiam, & censetur non adjectum.
 An autem idem dici debeat de sponsalibus con-
 ditionatis, vide dicta n. 82.

239. §. 2. Universaliter hinc supponi debet, quod
 in contractu Matrimonii pro foro conscientie
 standum sit intentione, quam contrahentes
 sciunt se habuisse, qualiscunque conditio fuerit
 adjecta, uti statim probabitur: E contra, quando
 do dubium est, quâ intentione hæc vel illa con-
 ditio sit adjecta, standum est dispositione
 n. 238. relata. Hinc in dubio, an conditio turpis
 vel impossibilis sit seriò vel joco, aut ex errore
 re adjecta, præsumitur adjecta ex joco vel errore,
 adeoque habetur pro non adjecta, estque
 lidum Matrimonium, tum quia in tali dubio
 præsumi debent voluisse contrahere secundum
 mentem Ecclesiæ, quæ vult tales conditiones
 haberi pro non adjectis, tum etiam, quia in dubio
 bio præsumitur pro valore actus. Et est perinde
 de, sive conditio turpis aut impossibilis sit
 præsentis vel præteriti, sive de futuro, uti
 abilius tenet *Krim.* à n. 842. contra *Silv.* per-
 perinde est, sive impossibilitas & turpitudinis
 rit contrahenti cognita sive incognita, uti
 nent *Haun. & Krim.* à nu. 837. 847. contra *Silv.*
 Item perinde est, sive conditio sit ex natura

sive tantum per accidens, & de facto impossibilis, *Krim.* à n. 849. contra *Castrop.* Et ratio universalis est, quia Jus canonicum absolute id dicit, non distinguens inter eas conditiones, ergo nec nos distinguere debemus.

§. 3. Cum Ecclesia non possit supplere consensum, si sciretur intentionem fuisse expressè restrictam ad talem conditionem suspensivam, nec aliter consensisse, nisi conditio subsisteret, hac non subsistente consensus esset nullus, uti dixi l. 3. p. 2. num. 599. *Nec obstat*, quod consentiens sciverit conditionem esse impossibilem, adeoque videbatur nihil voluisse, nam ex hoc ipso verum est, consensum illius fuisse nullum. Quomodo autem præterea ab aliis authoribus explicetur textus Juris relatus n. 239. absolute statuens talem conditionem impossibilem vel turpem debere haberi pro non adjecta, item, quando talis conditio adjecta, sit vel non sit suspensiva, fuse habet *Avers.* q. 5. l. 4. & 5. possuntque etiam videri, quæ dixi l. 3. p. 1. n. 588. & à n. 596.

§. 4. *Sanch.* l. 5. d. 11. n. 2. putat non valere Matrimonium initum sub conditione non reddendi debitum in casu, quo alteri non licebit exigere, quia hæc conditio videtur esse contra substantiam Matrimonii, cum auferat jus in corpus alterius, sed oppositum est probabilius, non enim est contra substantiam, cum acquirat & retineat jus remotum ad talem copulam, & privare se possit usu five exercitio illius juris, secundum dicta n. 228. ubi dixi Matrimonium posse iniri sub pacto nunquam petendi vel reddendi debitum. An autem illicite petens copulam habeat ad hanc jus proximum, & ideo alter

ei teneatur reddere debitum, dicitur à n. 31 sub cond
 242, §. 5. Si conditio sit de præsentis vel præterito conditio
 to, quæ subsistat, Matrimonium hoc ipso scientiam
 tim valet, licet contrahentes nesciant conditio-
 nem subsistere, S. Th. in 4. dist. 29. q. 1. artic. 1. in
 quæstiu. 3. Sanch. l. 5. d. 6. Laym. l. 5. tr. 10. p. 10. ergo
 e. 7. n. 1. Fagn. in 4. decret. ad Cap. fin. De condi-
 dit. appof. Pirrh. l. 4. tit. 5. §. 2. n. 3. Avers. q. 1. p. 10. facit va-
 1. contra Cón. Et sumitur ex lege, Cum ad præteritum
 37. ff. De rebus creditis: Leg. Insuper, 10. ff. De condi-
 ditio. demonstr. Institut. De verb. oblig. §. 6. Quic-
 ditio. Ratio est, quia contractus ex voluntate facramen-
 contrahentium accipit legem & conditionem, Deus cognoscit
 unde in cit. leg. Insuper, dicitur, quod nulla §. 6.
 conditio, quæ in præteritum confertur veli-
 præsens, idque propterea, quia non suspendit ju-
 actum, qui statim valet vel non valet. Suspendit
 ditur tamen eiusmodi Matrimonium, quoad la repera-
 usum, donec sciatur, an conditio sit impleta, quia pro-
 ne; Si autem conditio sit de futuro, Matrimo-
 nium suspenditur, etiam quoad suum esse, in Kroner n.
 que tum adhuc est Matrimonium, sed habet n. 461. S.
 sola ratio sponsalium, quamvis enim consensu relinquo
 possit esse conditionatus, Matrimonium tamen se hæc co-
 semper est absolutum, neque est ante positam mium sec-
 conditionem, Sanch. Gob. tr. 9. n. 137. Bosco. Sp. tem dubi-
 n. 227. necne, K

Obi. Talis modus contrahendi sub conditio-
 ne ignorata non exprimit determinatè consen-
 sum, tam parùm, quàm si dicas, duco, vel non
 20 te. 2. Ergo etiam valebit, si dicat, duco, si
 Deus prævideat fratrem tuum ante te esse mortuum
 R. ad i. n. aff. nam non habet se indifferenter
 consensum & dissensum, uti in posteriori casu
 sed determinatè exprimit consensum, quamvis
 238. qui-
 cenda n.
 §. 7.
 conditio
 mentum
 spensare
 Bonac. D

sub conditione. Ad 2. n. seq. in primis, quia licet
 conditio illa sit de præsenti quoad divinam præ-
 scientiam, tamen nunc ob intrinsecam con-
 nexionem cum eventu futuro naturaliter incog-
 noscibili, est nunc remota à commercio huma-
 no, ergo non est apta commercio humano exi-
 genti valorem de præsenti: deinde conditio illa
 facit valorem contractus illius pendere ab ipso
 eventum futuro, ergo oportet de tali contra-
 ctu loqui, sicuti si fieret sub conditione de futu-
 ro. Quid dicant authores aliqui, si absolutioni
 sacramentali addatur hæc conditio, *absolvo te, si
 Deus cognoscat, quod cras restitues, dixi l. 6. p. 1. n. 81.*
 §. 6. Potest iniri Matrimonium sub condi- 243.
 tione, *si sis virgo*, idest, si explorata à mulieribus
 peritis judicaris esse virgo. E contra, si sensus
 conditionis appositæ esset hic, si in prima copu-
 la reperero te esse virginem, conditio est turpis,
 quia provocat ad faciendam potestatem corpo-
 ris, priusquam sit verum Matrimonium, ita
Krim. n. 827. cum aliis, Spor. supra, Gob. tr. 10.
n. 461. Si autem sensus sit, *si reipsa sis virgo*, quod
 relinquo tuæ conscientiæ, si sciatur intentata fuisse
 hæc conditio, & ipsa non sit virgo, Matrimo-
 nium secundum dicta n. 240. non valebit, si au-
 tem dubitetur, an conditio sit seriò intentata,
 necne, *Krim. n. 852.* putat censeri non adjectam,
 idèoque valere Matrimonium propter dicta n.
 238. quia est de facto impossibilis, sed vide di-
 cenda n. 248. ad obji. 2.

§. 7. Matrimonium ab impeditis in initum sub 244.
 conditione, *si Papa dispenset*, si sit tale impedi-
 mentum, in quo Papa justè possit & soleat di-
 spensare, valet secundum *Covarr. Angel. Cón. Pont.*
Bonac. Dicast. Sanch. l. 5. d. 8. Krim. à n. 853. &
 alios,

alios, & rationes insinuata sunt n. 84. ubi de
 de sponsalibus initis sub conditione, si Pa-
 dispenset. Oppositum tenent *Imm. Rosell. Vid. de*
Lugo alique cum *Aversa* q. 5. l. 2. Rationem dant
 1. quia personae tales sunt inhabiles ad contra-
 Matrimonium, ergo hic eorum consensus
 Matrimonium ab initio est nullus, ergo ut Ma-
 trimonium valeat, debet poni novus consensus
 2. Si vir fidelis mulieri infideli dicat, *contraham*
cum Matrimonio, si baptizeris; item, si duo fide-
 les dicant, *inimus Matrimonium, si comparuerim*
coram Parocho & testibus; item, si conjux dicat
nuptae, duco te, si uxor mea fuerit mortua &c. utique
 nihil faciunt, sed postea impletâ conditione
 quiritur novus consensus, quia nempe in illa
 circumstantiis sunt omnino inhabiles ad con-
 trahendum tale Matrimonium, ergo similiter
 in nostro casu. Utraque sententia est probabi-
 lis, sed secunda videtur probabilior, hinc ad-
 rationem n. 84. allegatam dico non esse factum
 consensum contrahentium referri ad tempus
 quo habiles erunt, sed debere tum, quando
 contrahunt, esse habiles ad contrahendum, ta-
 les autem impediti sunt omnino inhabiles ad
 contrahendum ullo modo Matrimonium, non
 item ad sponsalia, quamvis enim Ecclesia con-
 stituyendo impedimentum dirimens inhabiles
 ad contrahendum Matrimonium, tamen non
 ideo inhabilitat ad illud promittendum, ut
 patet in impuberibus, qui validè promittunt
 pro tempore pubertatis, attamen invalidè con-
 trahunt etiam pro tempore pubertatis, quâ ha-
 bitâ requiritur novus eorum consensus.

245. §. 8. Qui sub conditione de futuro dicit
 unam, si ante eventum conditionis ducat aliam

illicite agit, sed valide. Si autem duxerit duas sub conditione tali, cum illa valebit, cum qua conditio prius implebitur, ita *Sanch. Dicast. Gob. tr. 10. n. 472. Spor. supra & n. 182.* Quod si conditio simul impleatur, *Pont.* dicit prius Matrimonium tenere, *Ledesma* dicit valere secundum, *Sanch. & Spor.* cum aliis probabiliter dicunt neutrum valere, quia in *Jure Cap. Ex litteris, De sponsal.* dicitur, quod incertitudo vitiet Matrimonium.

§. 9. Si primus consensus conditionatus fuerit validus, & contrahentes permanferint habiles, seu non impediti, valde probabile est Matrimonium impletâ conditione hoc ipso etiam sine novo consensu esse validum, etiamsi tum dormirent sponsi, uti tenent *Abb. Inn. Hostiens. Paul. Sanch. Lug. Dicast. Castrop. d. 2. p. 11. §. 2. n. 5. Sylv. Avers. q. 5. f. 1. Gob. tr. 10. n. 454. Spor. n. 227. & 237. Krim. n. 483. & 866.* aliique quamvis contradicant *Busenb. & alii*, quos refert *Avers.* Ratio est 1. quia alii contractus conditionati positâ conditione fiunt absoluti sine novo consensu, uti constat ex *Jure apud Aversam*, & dixi cum communi l. 3. p. 2. n. 605. nec aliud disponit Ecclesia circa contractum Matrimonii, ergo. 2. Ideo id verum est in aliis contractibus, quia conditio suspendit eorum valorem, & conditione positâ contractus illi jam sunt absoluti, atqui idem est de contractu Matrimonii, ergo. Hic tamen bene notanda est diversitas inter istos modos contrahendi, quo sponsi dicunt, *accipiam te intra mensem in meum & meam*, si parentes nostri consentiant: & *accipio te in meum & meam, si parentes nostri intra mensem consentiant.* Prior modus est per verbum de futuro sub conditione de futuro,

K 5

quâ

quâ impletâ habentur sola sponsalia , & ut sit Matrimonium , requiritur alius consensus de præfenti. Posterior modus est per verbum de præfenti sub conditione de futuro , ita ut consensus contrahentium sit modò præfens , quamvis consensus Parentum sit conditio , cui substat quâ conditione positâ jam est Matrimonium prioris consensus contrahentium. An autem quando Matrimonium ita contractum est coram Parocho & testibus sub conditione , postea Parochus & testes debeant saltem rescire de conditione impleta , dicam n. 762.

347. §. 10. Ex dictis colligitur , quid dicendum sit ad hunc Casum : Cajus contrahit cum Bertam dum contraheret , nullâ conditione appositâ , sed paulò antè dixerat audientibus multis se daturum Bertam , si haberet 10. millia aureorum , aliter non ducturum. Post initum Matrimonium rescit Bertam nihil habere , & ideo abstinet à copula.

Queritur , an Matrimonium censeretur debet validum. Pro parte affirmativa est 1. quia conditio non est appositâ in contractu. 2. Quia cum non apposuerit conditionem videtur ab eâ recessisse. 3. Credi non potest Cajo dicenti se mente habuisse eam restrictionem , nam Cajus Per tuas De probat. dicitur , nimis indignum est , quod suâ quisque voce dilucide protestatus est , in eundem casum proprio valeat testimonio infirmare. 4. Quia in dubiis standum est pro valore Matrimonii, Cap. fin. De sent. & re judic. Oppositum probabiliter tenent in simili, Sanch. l. 2. d. 45. q. 2. Pont. l. 4. c. 21. n. 13. Fill. tr. 10. c. 2. Regin. l. 31. c. 14. n. 7. & in nostris terminis Pignat. tom. 9. confidit n. 136. quia voluntas Caji tam expressè declaratur

est in possessione, & censetur permansisse: quod à posteriori colligitur, quia ideo noluit habere copulam: unde *Re. ad 1.* Satis est fuisse antea appositam, & non mutatam, censetur enim permansisse virtualiter. *Ad 2.* Contrarium colligitur ex negata copula. *Ad 3.* Hoc intelligitur de nudo testimonio nullâ conjecturâ vel ratione confirmato. *Ad 4.* Regula illa non tenet in casu magnæ disparitatis pro una parte, uti rectè *Sanch. l. 3. d. 15. n. 7.*

§. 11. Huc etiam pertinet sequens casus: Titius coram Parocho & testibus contrahit cum 248. Caja ignota, sub conditione, si sit honesta, id est, honestè semper vixerit: Caja promittit se intra 4. septimanas daturam testimonia honestæ vitæ. Dum hæc expectantur, Titius cognoscit Cajam, de qua postea rescitur, quòd antehac honestè non vixerit.

Queritur, an hoc Matrimonium sit validum. ideo non valere, quia consensus contrahentium pendens à veritate conditionis de præsentis vel præterito, ab initio nullus est, si non subsistat veritas conditionis, *S. Bonav. in 4. dist. 30. Palud. ibid. a. 2. num. 9. conclus. 3. & alii cum Fagnan. in 4. Decretal. Cap. fin. De condit. appof.* Hic autem non subsistebat veritas conditionis, ergo.

Obji. 1. Titius per subsequutam copulam videtur recessisse à conditione, & præsumitur adiecit consensus absolutum. *Re. n. ass.* quamvis enim id fortè possit præsumi, si conditio esset de futuro, tamen ubi conditio est de præsentis aut præterito, non ideo, quòd habeatur copula, receditur à conditione, uti rectè *Fagnan. supra* addens hanc esse communem sententiam, quam sequun-

sequuntur Anchar. n. 3. Abb. n. 4. Argal. v. Matrimonium. Covarr. in 4. Decret. p. 2. c. 3. §. 1. n. 13. ubi ait: si post defectum conditionis sequatur copula, perducit ad conjugii præsumptionem, cum jam promissum Matrimonium omnino defecerit. Imò etiam si conditio fuisset de futuro, ex hoc præcisè nihil efficaciter probaretur, uti rectè Gob. tr. 10. num. 457. ubi ait, omnes quos legi docent ex L. si stipulatus. ff. De verb. obl. absolute & sine ulla distinctione inter ratum & consummatum non impleri contractum matrimonialem, sed permanere suspensum, donec impleatur conditio apposita in Matrimonium: & ita dicendum de re ipsa. Ideòque si Titius mansit in constante voluntate non habendi Cajam pro uxore, si deprehenderetur non esse honesta, sanè licet antè illam deprehensionem decies fuisset commixtum carnaliter cum ea, nullum seu ratum, seu consummatum extitisset Matrimonium.

Inf. Ante Trident. censebatur quis per copulam recessisse à conditione, quia Ecclesia, ut excluderet delictum fornicationis, præsumebat accessum esse factum affectu maritali cum consensu puro, uti tenent *Gl. magna circa med. Cap. Per tuas, Silvest. v. Matrimonium. Tiraquell. De retractu convent. ad finem tit. n. 77. Abb. Innoc. Collect. Zabarell. Hostien. Alex. de Nervo, & alii apud Barbosa*, ergo idem dicendum est fieri etiam jam post Trident. *R.* Ante Trident. per copulam censebatur quis recessisse à conditione, quando conditio erat de futuro, c. & hoc conforme *Cap. Per tuas*: Quando conditio erat de præterito aut præsentis, uti in nostro casu est, non cum authoribus ante citatis.

Obji. 2. Conditiones impossibiles vel turpes

adjectæ Matrimonio, & substantiæ illius non
adversantes, habentur pro non adjectis, uti ha-
bet communis & certa, sed conditio, *si es honesta*,
videtur esse impossibilis respectu corruptæ, cum
in præteritum non sit potentia, secundam Ho-
stiens., ergo. 32. Opinionem Hostiens. commu-
niter rejici, quando enim à Matrimonio reji-
ciuntur conditiones impossibiles, intelliguntur
ex solùm, quæ per se sunt tales: uti, *si cælum di-
gitis regeris*, non autem, quæ ex se sunt possi-
biles, & ex accidenti solùm impossibiles, qualis
est conditio, *si es virgo*, *si es honesta*, *Aretin. Confil.*
*32. Palud. in 4. dist. 29. q. 2. a. 5. Silvest. verb. Ma-
trimonium 3. q. 8. & alii apud Covarr. supra §. 2. n. 249.*
3. Eagn. supra n. 20.

§. 12. Notat *Avers.* §. ult. moraliter loquen-
do non esse licitum contrahere Matrimonium
sub conditione, nam si est conditio de præsentis
vel præterito, in eam potiùs inquirendum: si
est de futuro, est exspectanda, ut absolute con-
trahi possit, quia iste modus contrahendi sub
conditione est subjectus variis perplexitatibus,
causatque sæpe multa dissidia & lites.

De modis contrahendi Matrimonii sub va-
riis aliis conditionibus videri potest etiam *Avers.*
q. 5. f. 6.

Q. 35. Quid dicendum sit de Matrimonio, quod
Canonisticus contrahit sub conditione, *si conjux maneat
solus*. Casus potest sic proponi: Titius ritu Cal-
vinistico contracturus Matrimonium cum Ti-
tia, intendit expressè, (quamvis intentione
mente reservatâ, uti solent reformati doctiores)
sic contrahere, & non aliter, quàm sub ea con-
ditione, ut si Titia sibi fidem servaverit, &
quamdiu sibi fidem servaverit, velit hanc esse
suam

suam, si fidem non servaverit, neque Titius velit teneri contractu Matrimoniali. Titia postmodum non servat fidem, cuius ubi convicta fuit, Titius per sententiam consistorii declaratur liber à contractu Matrimoniali, daturque facultas ad secunda vota transeundi. *Quæritur*, an Titius nunc catholicus possit transire ad secundas nuptias cum catholica.

251.

§. 1. Negârunt multi Doctores catholici his rationibus: 1. Matrimonium ex natura sua est indissolubile, ergo quando Titius voluit Matrimonium, voluit contractum indissolubilem. 2. Titius vel voluit contractum Matrimoniale secundum substantiam, vel non, si voluit, etiam implicite voluit Sacramentum, vel saltem contractum indissolubilem: si non voluit, ergo nequidem voluit Matrimonium, quod est contra terminos casûs. 3. Matrimonium saltem consummatum Jure divino est indissolubile, uti tenent omnes DD. Catholici, sed Titii Matrimonium est consummatum, quia proles habent, ergo Jure divino est indissolubile. 4. Titius voluit & intendit Matrimonium validum, ergo potius voluit valorem, quàm conditionem repugnantem valori Matrimonii. 5. Titius præsumitur ita animo comparatus, ut si sciret contractum Matrimoniale esse elevatum à Christo ad rationem Sacramenti, esset hoc crediturus & contracturus conformiter institutioni Christi, quæ generalis animi comparatio & intentio prævalet privato errori. 6. Ex animi comparatione prudenter præsumitur, quod Titius interpretativè id malit, quod vult vera Christi Ecclesia, sed hæc vult indissolubilem contractum, ergo & Titius. 7. Habent hæretici generaliter

intentionem
Christus
mentum
duas inte
trahere M
Christus
dissolubil
monium
dissolubil
illa fortit
let prior
universalit
substantia
tractum
tionem
taceat, qu
jecta non f
q. 2. post
Vincent. Ho
si quando
se velle cur
apponant
stantiam M
copulâ erit
habetur in
sta, Cap.
que est co
pis, cum fi
u. Condit
contractib
pati; ubi G
priet tacit
tatem in co
quod con
sta, ad val

intentionem faciendi eo modo contractum, quo Christus instituit, hæc intentio sufficit ad Sacramentum Matrimonii, ergo. 8. Titius habuit duas intentiones contrarias, unam, volo contrahere Matrimonium, sicuti in vera Ecclesia Christus instituit; alteram, volo contrahere dissolubiter in casu fornicationis, ergo Matrimonium Titii potius fuit indissolubile, quam dissolubile. *Prob: conseq.* Inter duas intentiones illa sortitur effectum, quæ prævalet sed prævalet prior, quæ ex suo modo tendendi est magis universalis, ergo. 9. Conditio apposita contra substantiam Matrimonii tunc solum vitiat contractum, quando uterque consentit in appositionem, non autem, si alter contradicat, aut taceat, quia hoc casu perinde se habet, ac si adjecta non fuisset; ita *Fagn. ex Cap. Aliquando. 32. q. 2. post Præpos. Silv. Covarr. Barb. consentiunt Venet. Hostiens. & alii suadentes mulieribus, ut si quando viri ad mulieres alliciendas ostendant se velle cum iis Matrimonium contrahere, & apponant huiusmodi condiciones contra substantiam Matrimonii, ipsæ taceant, secutâ enim copulâ erit Matrimonium.* 10. Conditio turpis habetur in contractu Matrimonii pro non adjecta, *Cap. fin. De condit. appof. atqui conditio, quæ est contra substantiam Matrimonii, est turpis, cum sine peccato impleri non possit, ergo.* 11. Conditio mente retenta nihil operatur in contractibus *L. Cum in plures 60. §. Locator. ff. Locati; ubi Glossa, quis enim est tam stupidus, qui putet tacitam contrahentis cum aliquo voluntatem in contractibus spectandam esse? Adde, quod conditio hæc ex errore speculativo adjecta, ad valorem vel non valorem actus perinde se*

se habeat, ac si adjecta non fuisset. 12. Conferatur
Baptismus ab eo, qui non credit Baptismum esse
Sacramentum, ergo etiam ministratur Matrimo-
nium ab eo, qui non credit illud esse Sacra-
mentum, *Gob. tr. 10. Caf. 19. 13.* Præsumptio
fori externi stat contra Titium, eò quòd id
Illum iudicabit, quod forinsecus demonstravit
foris autem declaravit Matrimonium, ergo con-
sebitur voluisse Matrimonium contrahere
cundum suam naturam, quæ verè insolubilis
est, donec sufficienter illum defectum suæ in-
tionis probaverit. 14. Ex contraria sententia
sequetur Matrimonia hæreticorum passim
dissolubilia, cum maxima confusione Christi-
nitatis, item proles esse spurias & illegitimas.
15. Sequentur itidem multa inconvenientia
iniquissima divortia fient, polygamia intro-
dudetur, hæreticæ mulieres horrebunt conu-
viri.
16. Denique sequitur posse dari contractum
matrimoniale purè civilem & dissolubilem
qui pugnet cum natura Matrimonii, cum
necessariò versetur circa corpora in perpetuum
tradenda, omnis enim matrimonialis com-
munitas versatur circa corpora indissolubiliter
tradenda.

252. §. 2. Pro parte affirmativa, *supponendum*
Punctum difficultatis recidere ad hanc quæ-
tionem, an consensus Titii ex prævalente inten-
tione fuerit restrictus ad conditionem illam
pugnantem insolubilitati Matrimonii, potest
que quæstio habere locum etiam in Catholicis
qui ex invincibili ignorantia putaret probabilem
esse sententiam, quam dicunt fuisse Constantini
& Catharini docentium, Matrimonium esse
consummatum fidelium Catholicorum

dissolubile quoad vinculum in casu fornicationis, ideoque expressè nollet Matrimonium, nisi ita solubile, de illo similiter quæri posset, an hoc Matrimonium esset validum. *Supponendum 2.* Titium & Titiam hæreticos materiales fuisse benignaros suæ sectæ, illiusque doctrinæ, quod nempe liceret ipsis Matrimonium contrahere sub illa conditione, & si frangeretur fides, transire ad aliud, nempe per legitimam consistorii aut legitimi Superioris decissionem, uti mille- nis exemplis scimus Matrimonia quoad vinculum esse dissoluta in Anglia, Batavia, Palatinatu, Helvetia. *Supponendum 3.* Prudenter præsumi, nisi aliud constet, quod quisque in agendo velit se conformare moribus gentis suæ, item suæ sectæ ac doctrinæ in illa propositæ, quam invincibiliter putat esse unicè veram: hinc præsumimus materialem hæreticum absque scrupulo die Veneris comedere carnes: Calvinistam nol- le sumere corpus Christi, Lutheranum velle su- mēre corpus Christi, sed cum pane. Pari igitur jure præsumendum est, si duæ sectæ habeant diversa principia circa contractum Matrimo- ni, quod utriusque sectatores velint illum inire juxta sua principia. His suppositis; Putarunt alii Titium posse ducere aliam: Ratio est 1. quia prius Matrimonium ab initio fuit nullum, aut si fuit aliquod, per quas causas & quomodo fuit aliquando contractum, per easdem desit esse. Quod Matrimonium Titii arbitrio fuerit nul- lum, ita suadetur: Quicumque contrahit Ma- trimonium sub conditione pugnante cum sub- stantia Matrimonii acceptata ab altero contra- hente, & ex tali intentione efficaci ac prævalen- te, is contrahit invalidè, atqui Titius contraxit

Tom. VIII.

L

Matri-

Matrimonium sub conditione pugnante cum
 substantia Matrimonii acceptata ab altero con-
 trahente, & ex tali intentione efficaci ac præva-
 lente, ergo. *Major est omnium*, & decidit
 Cap. fin. De conditionibus appositis, nam alii
 quin intendent & non intendent Matrimo-
 nium. *Minor prob.* Imprimis Titius contrahens
 sub conditione pugnante, nam contrahens sub
 conditione dissolubilitatis in causa fornicatio-
 nis, contrahit sub conditione pugnante cum
 substantia Matrimonii, Titius contraxit sub
 ista conditione dissolubilitatis, ergo. *Major est*
omnium Catholicorum, & constat ex eodem
 Cap. fin. *Minor patet ex terminis casûs.* Denique
 conditio hæc fuit acceptata ab altero contra-
 hente (quamvis id non sit opus, uti contra Eg-
 covarr. & alios Canonistas rectè ostendunt. *Po-
 rius l. 3. c. 12. n. 8. Perez d. 16. sect. 5. Hurz. d. 1.
 diff. 8. n. 30. Dicast. d. 5. dub. 11. n. 148. Bosjo De
 Sacram. d. 1. f. 3. ubi dicit, omnes Theologi
 ita sentire) nam uterque contrahens voluit
 alteri obligare more in sua religione usitato
 & similem alterius obligationem acceptam
 quam credidit ex suæ religionis instituto &
 Jure divino non esse absolutè perpetuam, sed
 tantum conditionatè, ergo uterque acceptam
 conditionem. *Antecedens est certum ex suppo-
 2. & 3. consequentia est per se nota.* Denique con-
 tractus ille essentialiter conditionatus fuit
 intentione efficaci ac prævalente, nam Titius
 vel habuit duas intentiones, unam universalem,
 volo sic contrahere, sicuti debeo in vera
 Ecclesia, & alteram, volo contrahere dissolubili-
 casibus mihi juxta principia meæ sectæ licitis, vel
 habuit unam tantum, contrahendi postea
 modo, q
 solutâ &
 pugnante
 cessariò a
 quoad po
 quoad pr
 nes contr
 quæ esse
 ter istas
 prioris, e
 expressè r
 dendo in
 tius non
 monii, n
 stinctum
 traque en
 hendi diss
 minis cas
 cner volu
 est ab a
 tis, & ex
 put; nam
 tio repug
 Matrimo
 non adje
 factò null
 De Matrim
 in eo sit
 esse ex ca
 pudii, ut
 Cui quæst
 spondet:
 non alter
 venientia,
 unumlim
 mo*

modo, quidquid dicatur, voluit intentione ab-
 soluta & efficaci contrahere sub conditione
 pugnante cum substantia Matrimonii, quæ ne-
 cessario affert indissolubilitatem, ergo. *Minor*
 quoad posteriorem partem patet ex terminis ;
 quoad priorem, probatur : Inter duas intentio-
 nes contrarias illa est de præfenti prævalens,
 quæ essentialiter est exclusiva alterius, atqui in-
 ter istas intentiones posterior est exclusiva
 prioris, ergo. *Major* est certa : *minor* patet, cum
 expressè non alter velit contrahere, nisi exclu-
 dendo indissolubilitatem, & consequenter Ti-
 tus non voluit efficaciter Sacramentum Matri-
 monii, neque contractum matrimonialem di-
 stinctum à Sacramento & insolubilem, cum u-
 traque enim pugnat expressa intentio contra-
 hendi dissolubiliter, imò facilè quilibet ex ter-
 minis casus deducet, quòd nequidem ineffica-
 citer voluerit contractum indissolubilem. *Ratio*
 est ab auctoritate Cap. fin. De condit. apposi-
 tis, & ex omnibus ferè doctoribus in illud Ca-
 pitulum; nam expressè dicunt, si apponatur condi-
 tio repugnans perpetuitati vel insolubilitati
 Matrimonii, hoc ipso conditionem haberi pro
 non adjecta, hoc est, ita vitiari contractum, ut de
 facto nullus sit. Hinc *Poncius* in append. ad tract.
 De Matrim. l. 9. §. 2. n. 11. quærens : si hæreticus
 in eo sit errore, ut existimet Matrimonium
 esse ex causa dissolubile, & licere libellum re-
 pudii, ut olim in lege ante Christum, quid fiet?
 Cui quæstioni ita in terminis paulò post re-
 spondet : *si verò expressè ita velit contrahere, &*
non aliter, sive eum animum explicet, sive in mente
*contineat, nullum est Matrimonium. Idem ex com-
 munitissima habet *Rayn.* ad Cap. fin. supra, item*

Ex
 20
 H. m.
 Clau
 a C
 Lou

Lug. d. 8. f. 8. Perez, *Dicast.* De Matrim. d. 2. dub.

4. *Avendanno* in addit. ad append. p. 1. §. 2. n. 481.

Ratio 3. est, quia Catholicus sine dubio

magis censetur velle sic contrahere Matrimo-

nium, sicut vult vera Ecclesia, quam hæreticum

quo non obstante, si Catholicus velit contrahere

sub conditione pugnante cum insolubilitate

idque appetiatiuè magis, hoc vitiat contra-

ctum, & Matrimonium illius nullum est, ergo

253. §. 3. Hæc secunda sententia videtur esse pro-

babilior, quia tamen videtur esse aliqua proba-

bilitas pro valore primi illius Matrimonii, quod

est in quadam possessione, putarem saltem pro-

pter scandalum non esse procedendum ad alium

Matrimonium, nisi prius obtentâ Tribunalis

alicujus Catholici declaratione de invaliditate

prioris.

254. §. 4. *Ad rationes oppositas*, est facilis responsio

Ad 1. & 2. Titius voluit Matrimonium & eius

substantiam, non quomodocunque confidera-

tam, sed præcisè ut respicientem ritum hære-

corum, idest, ut dissolubilem ex causa forma-

tionis. *Ad 3.* Matrimonium consummatum &

Jure divino insolubile, si sit initum juxta ma-

tutionem Christi, qui voluit intendi indissolu-

bilitatem: aliter initum non est indissolubile

ut patet in Matrimoniis infidelium consu-

matas. *Ad 4.* Intendit Matrimonium validum

sed valore respiciente conditionem dissolubili-

tatis efficaciter appositam, sic autem volens

valorem, simul voluit conditionem pugnante

tem cum valore Matrimonii, quæ posteriori

litio prævalebat, atque ita exercitè excludit

valorem, quem signatè tantum volebat.

Dato Titium sic fuisse comparatum, non

hæc comparatio animi prævaluit præfenti volitioni fundatæ in errore privato, quem invincibiliter putabat esse unicè verum. *Dixi*, dato, nam multi Catholici fugiunt Matrimonium, quia timent se perpetuò alligandos uxori rixosæ, & fortè adulteræ, ergo etiam posset id timere acatholicus, & ideo nolle contrahere, si sciret esse pro omni casu indissolubile. *Ad 6.* præsumitur, quòd appetitiuè id malit, quòd facit Ecclesia sua juxta judicium suum invincibiliter erroneum, non autem quòd facit vera in se Ecclesia Catholica, actu enim præfert suam Ecclesiam Catholicæ, & ex hoc invincibiliter errante judicio præfert ejus modum contrahendi Matrimonium modo contrahendi catholico, ex illa autem comparatione animi, quam ponit objectio, solùm sequitur, quòd mallet facere, quòd facit Ecclesia Catholica, si crederet, hanc esse veram, non autem sequitur, quòd de facto malit, uti rectè notant *Pontius*, *Lug. Dicast. Apendice* supra. *Ad 7.* Qui sic intentionem restringunt, uti casus supponit, habent generalem intentionem eo modo contrahendi, quo Christus juxta suam apprehensionem instituit, nempe dissolubiliter. *Ad 8.* Patet ex dictis, nam prævalet intentio contrahendi dissolubiliter, cum expressè se ad hoc restringat. *Ad 9.* nego, quidquid sibi dicitur, nam imprimis cum uterque contrahens sit minister hujus Sacramenti, & simul suscipiens, si solùm unius intentio sit nulla, totum Sacramentum est nullum: Deinde hìc utriusque intentio est nulla, cum uterque expressè intendat dissolubilitatem, ergo cum tale Matrimonium ab initio sit nullum, nec mutetur intentio, manet nullum, nec validari potest per copulam

pulam cum eodem errore positam. *Ad 10.* Cap. 11. Iud expressè dicit, si conditiones turpes sint contra substantiam conjugii, puta, *contraho tecum donec inveniam aliam &c.* haberi pro adjecta, & facere Matrimonium esse nullum, talis autem est conditio hæc apposita. *Ad 11.* Lex illa loquitur de foro externo, nam de interno certum est apud omnes conditionem mente retentam, si sit contra substantiam Matrimonii, vitiare contractum. *Bosco. l. c. Perez f. 8. n. 1. & 3.* Quod additur de errore speculativo, nihil est, quia error Titii valde practicius fuit, dirigens actionem contrahendi. *Ad 12.* Si baptizans vel suscipiens Baptismum absolute per prævalentem intentionem non aliter vellet Baptismum, quàm si non esset Sacramentum, Baptismus non esset validus, ut tenent omnes, & in hoc est paritas cum nostro casu. *Ad 13.* præsumptio fori externi est pro eo, quòd Titius more in sua secta usitato contraxerit, id est, solubiler. Et tam parum tenetur Titius probare in foro externo, quòd habuerit expressam intentionem contrahendi dissolubiler, quàm Catholicus teneatur probare intentionem contrahendi indissolubiler, id enim debet æqualiter præsumi de utroque in sua regione bene instructo. *Ad 14.* Loquimur de Matrimoniis initis cum intentione ita restricta prout inicit Titius, an alii ita inceant, nescimus. Quod additur de spuris & illegitimis prohibitis nihil est, nam omnes ferme gentes contrahunt dissolubiler, nec tamen ullus dixerit proles omnes earum esse illegitimas, quia nempe illegitimus non censetur, qui inter gentes extraneo loco civiliter Matrimonio nascitur, tales enim in Imperio & Regnis plerisque admittuntur.

hæredi
pallim
Gob. in
ex Mat
nam.
vortium
te per
priori
veniret
nymph
enim ta
se præd
esse ser
quale M
re civil
vel alite
Titium
postea c
inter sp
monii f
§. 5.
sciatur,
expressa
bilitate
tentio
Christi
leret ad
sequent
catholi
valida,
rationib
cum ali
positum
Et quan
hære

hæreditates etiam Catholicorum. Adde, quòd
passim teneant DD. cum *Sanch.* l. 8. d. 34. n. 36.
Gob. in *Quin.* tr. 5. c. 37. n. 247. prolem natam
ex Matrimonio bonâ fide contracto esse legiti-
mam. *Ad 15.* Non est, quod ista timeantur. Di-
vortium in casu adulterii esset justum. Definen-
te per legitimam Judicis sententiam opinione
prioris existimati Matrimonii, alterum super-
veniret sine polygamia. Hæreticæ absque para-
nymphis Theologis inveniunt sponfos, putant
enim tam masculi quàm fœminæ apud eos se es-
se prædestinatos ad opera carnis, & impossibile
esse servare castitatem. *Ad 16.* Sive illud quale
quale Matrimonium nominetur contractus pu-
rè civilis, contractus Matrimonialis dissolubilis,
vel aliter, ad rem non facit, cum verum maneat,
Titium posse transire ad alia vota. De cætero
postea dicam à n. 411. contractum de præsentibus
inter sponfos vel non valere in ratione Matri-
monii simpliciter, vel esse indissolubilem.

§. 5. Hæc diæta non habent locum, si non
sciatur, quòd alteruter contrahentium habuerit
expressam intentionem ita restrictam ad dissolu-
bilitatem, tum enim præsumitur, quòd in-
tentio contrahendi secundum institutionem
Christi prævaluerit, & quòd intenderint, ut va-
leret actus, prout valere potuit & debuit. Con-
sequenter dicendum est, quòd Matrimonia a-
catholicorum ordinariè censerì non possint in-
valida, & hoc satis evincunt saltem aliqua ex
rationibus num. 251. allatis, ac ita tenet etiam
cum aliis *Gob.* in exp. tr. 10. n. 707. dicens op-
positum sibi non ampliùs videri esse probabile.
Et quamvis probabile esset, tamen secundum

dicenda à nu. 527. standum esset Matrimonio
quod in possessione est.

256. Q. 36. Quid notandum sit circa illum, qui
tantum consentit. R. §. 1. Qui fingit se confes-
sione, peccat, imprimis peccato sacrilegii contra
reverentiam Sacramenti, in quantum Minister
est, & falso absque justa causa sine intentione
adhibet signa Sacramenti. Deinde contra iusti-
tiam, quia in contractu oneroso, si unus boni
fide ponat partem suam, habet jus, ut etiam al-
ter adjiciat suam, & sic ponatur æqualitas, *Arz.*
q. 3. f. 1. *Gob. tr.* 10. n. 411. Quid dicendum sit
si quis metu gravi cogatur inire Matrimonium,
quod sit invalidum, dicitur n. 660.

257. §. 2. Qui fictè contraxit Matrimonium, si
secuta sit copula siue non, regulariter tenetur
fœminam illam ducere, si hæc non sit usæ fran-
de, quia alioqui per injuriam fit ei damnum no-
tabile, tum in fama, tum in fortunis & condi-
tione vitæ, nam nulli alteri permittetur nubere,
cùm prius Matrimonium præsumatur fuisse
validum, *Sanch. Lug. De just. d.* 12. nu. 36. in-
nuens contra *Sanch.* raro excusare disparitatem
conditionis, nam quando ipse comparebat cor-
am Parocho & testibus, non poterat prudent-
ter præsumi fictio, non enim poterat præsumi
velle illudere Ecclesiæ, ergo puella prudenter
putavit se per Matrimonium illud elevatam esse
ad dignitatem conjugis, à qua deturbari non
debet. Dixi, regulariter, nam si puellæ nullum
sequeretur damnum, eò quòd Matrimonium
non esset ita publicè notum, putat *Sanch. l. 1. d.*
11. n. 5. deceptorem non teneri ducere, quod
Castrop. & Krim. n. 529. reputant probabile, quod
uterque manet æqualiter liber ad alias nuptias

imò putant aliqui, quamvis damnum causatum esset puellæ, deceptorem non teneri hoc resarcire, determinatè eam ducendo, sed satis esse, si aliter, v.g. augendo dotem. Oppositum probabilius tenent alii cum Pontio l. 2. c. 5. n. 5. secundum illa, quæ dixi à n. 69. Et probat pluribus Kugl. à n. 72. etiamsi uterque dicat se fectè consensisse, eis non credi pro foro externo, quia præsumitur in favorem Matrimonii & prolium.

Q. 37. Quid notandum sit circa Matrimonium, quod ^{258.}

inter absentes contrahitur. R. §. 1. Inter absentes potest contrahi Matrimonium, imprimis per procuratorem, uti constat ex Can. Honorantur, q. 2. & Cap. fin. De procurat. in 6. Deinde per litteras, uti habetur L. Mulierem ff. De ritu nuptiar. & L. Sufficit ff. De sponsal. nec ullibi improbat Jus canonicum, quidquid contradicat De Luca ad Trid. d. 26. nu. 29. Denique per nuncios. Ratio universalis est, quia etiam alii contractus possunt istis modis fieri inter absentes, & in ordine ad contractus potest quis per alium, quod potest facere per seipsum; item, qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per seipsum, Reg. 68. & 72. Jur. in 6.

§. 2. Cap. fin. De procurat. in 6. sic statuitur: ^{259.}

Procurator non aliter censetur idoneus ad Matrimonium contrahendum, quam si ad hoc mandatum habuerit speciale, & quamvis aliàs is, qui constituitur ad negotia procurator, alium dare possit, in hoc tamen casu non poterit procurare alium, nisi hoc idem specialiter sit commissum. Unde requiritur, imprimis actus ipsius principalis, qui mandet procuratori, ut suo nomine contrahat cum certa persona, uti habet communis cum Krim. n. 564. quamvis Cón. & Avers. q. 3. l. 5. putent sufficere, si mandarit etiam genera-

neraliter cum illa, quam procurator elegerit nec opus est, ut hoc mandatum fiat coram Parocho & testibus. Deinde requiritur actus procuratoris exprimentis eoram Parocho & testibus consensum sui principalis per hæc vel æquivalentia verba, *Titus accipit Cajam in uxorem mediante me: Caya accipit Titium in virum mediante me* &c. Putantque *Led. & Sanch.* sola verba principalis spectare ad essentiam hujus Sacramenti sed *Hurt. Mastr. Pont. l. 1. c. 10. n. 6. Avers.* supra dicunt etiam verba procuratoris spectare ad essentiam, quia his solis sublatis mandans non censetur sufficienter in ordine ad hunc contractum manifestare suum consensum: nec inde requiritur procuratores esse partialiter Ministros aut debere esse in statu gratiæ, quia non agunt nomine suo sed principalium, adeoque actus procuratorum reputatur esse actus principalium.

260. §. 3. Si principalis esset factus perpetuus mens eo tempore, quo per procuratorem completur contractus, *Pontius, Lugo De Sacram. d. l. n. 108. Diana, Aversa f. 6.* dicunt Matrimonium fore invalidum, quia sicuti mandatum expirat morte mandantis, ita videtur expirare mandante facto furioso vel amente, uti habetur *Qui servum n. 47. & L. Si quis alicui 48. ff. De acquir. hæredit. & observat Molin. De just. tom. d. 552.* E contra *Sanch. Henriq. Cón. Bonac. De Sacram. d. 19. à n. 34.* dicunt valere, sicuti valet Baptismus & absolutio data lapsa in amentiam: nec simile est de morte & amentia maximè cum amens maneat aptus copulæ & generationi, qui est finis Matrimonii.

261. §. 4. Si principalis etiam internè tantum

vocet consensum, antequam procurator officium suum expleverit, Cap. fin. De procur. in 6. sic dicitur: *Sane si procurator, antequam contraxerit, a Domino fuerit revocatus, contractum postmodum Matrimonium ab eodem (licet tam ipse, quam ea, cum qua contraxerit, revocationem huiusmodi penitus ignorent) nullius momenti existit, cum illius consensus defecerit, sine quo firmitatem habere nequivit. Et ratio est, quia nec Jus, nec Ecclesia in hoc contractu possunt supplere consensum in traditionem corporum, quorum dominium non habent, quamvis possint & sæpe suppleant in aliis contractibus circa res temporales, quarum dominium altum est apud Principem vel Rempublicam. Quod si prius volueris, postea revoces, & iterum consentias, antequam procurator mandatum expleverit, valebit Matrimonium, quia prior consensus moraliter rediit, & adest, quando contrahitur, Sanch. Krim. n. 565.*

§. 5. Si fidei consensisti, quando mittebas procuratorem, sed postea ferio consentias, quando ille mandatum exequitur, *Henriq. & Sanch. dicunt valere, quia tum adest consensus requisitus. Con. Spor. Krim. n. 564. probabilius dicunt non valere, quia, cum constitutio procuratoris initio fuerit nulla, & ipse ex vi illius agat, agit ex nulla potestate, neque est verus procurator, neque agit nomine alterius, cum non acceperit commissionem. Attamen fatentur, quod per quemcunque consensum consequentem & actum, quo postea tractat conjugem ut suam, confirmetur Matrimonium.*

§. 6. Procurator potest esse diversi sexus ab illo, nomine cuius contrahit, unde potest foemina contrahere pro viro, agit enim non suo, sed alterius

E. J.
2.0.
H. m.
Clau.
a. C.
L. m. V.

C. J.

terius nomine, *Avers. l. 5. rectè addens, nec requiri certam ætatem, quia quamvis Cap. Q. generaliter, De procurat. in 6. dicatur, procuratores ad negotia debere esse 17. annorum, tamen id non est de valore, nec requiritur in Matrimonio, in quo non exigitur industria procuratorum, sed tantum manifestatio consensûs, hinc nequidem requiritur, ut sit pubes, Sanch. l. 3. d. 1. n. 8. Krim. n. 2185.*

264. §. 7. Si contrahatur per litteras, sponsus scribere debet, quòd se tradat in Matrimonium & sponsam acceptet in uxorem, sponsa autem eorum Parocho & testibus dicere debet vicissim, quòd eum acceptet in maritum, & se tradat in uxorem, sicque erit actuale Matrimonium, etiamsi ille, qui scripsit, tum actu dormiat; *Casus d. 2. p. 9. Spor. n. 234. Quòd si uterque per litteras agat, debet uterque alterius litteras legere coram Parocho & testibus.*

265. §. 8. Per nuntios contrahitur, si hi utriusque mittentis traditionem & acceptationem significant coram Parocho & testibus: Debentque eadem observari, quæ de contractu per procuratorem dicta sunt. Per hoc autem distinguuntur modi contrahendi per procuratores & nuntios, quòd procuratores repræsentent principales & eorum nomine contrahant, nuntii autem nudè significant voluntatem principalium, quòd etiam litteræ solùm agunt.

266. Q. 38. *Actuale Matrimonium inter absentes contrahitur, nunc post Trid. habeat rationem Sacramenti. 1. negant Silv. Canus, Ledesm. Rebell. Cajet. Vial. Et alii que. r. quia sicuti collatio Sacramenti est actio personalis, ita etiam reacceptio videtur debere esse actio personalis, adeòque nullum Sacramenti*

tum videtur confici posse vel recipi, nisi Minister & subiectum sint sibi præsentes. 2. Quia, quamvis sententia judicialis possit ferri circa absentes, tamen absolutio sacramentalis non valet ad absentem. 3. Videtur absurdum dicere, quod aliquis dormiens, quando procuratores complent contractum, recipiat gratiam Sacramenti. 4. *Trident.* vult virum & mulierem interrogari de mutuo consensu, ergo vult esse præsentes.

§. 2. Oppositum probabilius tenent *Imm. Co-* 267.
rarr. Palud. Scor. Sor. Valent. Navarr. Sanch. l. 2. d.
 11. *Pont.* l. 1. c. 10. *Mendo* diss. 12. n. 9. *Avers.* q. 1.
 l. 5. *Mastr.* n. 14. *Krim.* n. 346. & 2460. quam sententiam *Castrop.* vocat verissimam, *Tann. & Gob.*
 tr. 10. n. 388. dicunt temeritatis esse damnandum, qui hoc tempore id negaret; ratio est 1.
 quia ratio contractus matrimonialis inter fideles non est separabilis à ratione Sacramenti, uti dicitur à n. 275. ergo si Matrimonium inter absentes valet in ratione contractus, etiam valet in ratione Sacramenti. 2. Si Matrimonium inter absentes non esset Sacramentum, Ecclesia positivè non permetteret, sed potius prohiberet illud sic contrahi, vult enim semper suscipi Sacramentum, quando initur Matrimonium. 3. Si tantum alteruter contrahat per procuratorem, litteras vel nuntium, ponitur Sacramentum, saltem ex parte præsents, uti plerique etiam ex Adversariis fatentur, ergo etiam ex parte alterius, quia hoc Sacramentum est essentialiter duorum. 4. Quando ita contrahitur, principales censentur contrahere per se, & reipsa per ipsos censentur poni materia, forma & intentio Sacramenti, ergo non est ratio, cur non ponatur Sacramentum.

§. 3.

§. 3. *Ad 1.* rationem oppositam n. ass. id enim specialiter convenit Sacramento Matrimonii quod sequitur rationem contractus. *Ad 2.* Rescimus per declarationem Ecclesiæ, secundum dicta l. 6. p. 2. n. 1195. nihil autem simile, sed potius oppositum declaravit de Matrimonio: ratio disparitatis est, quia secundum ibidem dicta nu. 1200. absolutio sacramentalis requirit verba formalia ipsiusmet Ministri, directa ad præsentem, non solemus autem verbis formalibus alloqui absentem: è contrà, Matrimonium contrahi potest scripto, vel aliis signis significativis consensûs, quæ pro absentibus sufficientes poni possunt per alios ad id deputatos: & propterea etiam absolutio à censuris non requirit verba formalia fieri potest scripto ad absentem. *Ad 3.* n. ass. nam qui dolens & confessus incidit in amentiam, aut in somnum lethargicum, si hoc moribundus absolvatur, suscipit Sacramentum, & gratiam Sacramenti, uti omnes fatentur. *Ad 4.* *Trid.* ibi tantum præscribit hoc pro ordinario modo, quo Matrimonium contrahitur, neque hoc est de essentia, neque *Trid.* in hoc puncto aliquid innovavit diversum ab antiquo Jure canonico, imò hoc ipsum fieri potest, quando contractus fit per procuratores, nam in ipso interrogantur & respondent principales: quæ etiam faciunt per internuntios & litteras. *At* men *Aversa* in fine non malè addit, ad majorem securitatem & ad tollendum illud dubium, quod ex ipsa sententia posset oriri, juvabit, si postea contrahentes quando erunt sibi presentes iterum privatim inter se percipiant mutuum consensum, ut in omni casu perficiatur vera ratio Sacramenti, & ejus fructus indubitanter percipiatur.

Q. 39. *Ad* solutum p. *Roy.* in F. ut quoties Parocho & tum cõfero ad eum meo fello ejus effectum novelle, si longæperint, si renovare vque exemp. *Magr.* n. 18. luis contra- lus sapius n. thonis religio- professio, i ratio in utr- ni & profes- sionis in- professæ, in- traditionis poni incept- sine tradita ergo nec an- ta inter ta- tum Matri- curata conf- non significa- tus peccati- mitti, sec- Q. 40. Q. quod d- præsumptio

Q. 39. An Matrimonium semel recte initum & non
 dissolutum possit inter eosdem sepius iniri. R. Affirmat
 Regn. in Heter. tom. 16. f. 1. pu. 14. n. 34. ita,
 ut quoties ex rationabili causa renovatur coram
 Parocho & testibus, toties iterum fiat Sacramen-
 tum cōferens novam gratiam ex opere operato,
 ad eum modum, quo repeti sepius potest con-
 fessio ejusdem peccati cum novo Sacramento &
 effectu novæ gratiæ; causam rationabilem dicit
 esse, si longo tempore copulati prolem non sus-
 ceperint, si hætenus vixerint in jurgiis, & jam
 renovare velint amorem mutuum &c. probat-
 que exemplis effectus bonos inde secutos. *Avers.*
Magr. n. 18. Lug. de pœnit. d. 13. n. 83. probabi-
 lius contradicunt, quamvis enim possit consen-
 sus sepius renovari, uti renovantur vota profes-
 sionis religiosæ, attamen sicut tunc non est nova
 confessio, ita nec hîc novum Sacramentum: &
 ratio in utroque est, quia contractus Matrimo-
 nii & confessio consistunt in introductione pos-
 sessionis in dominium corporum vel personæ
 professæ, introductio autem sonat inceptionem
 traditionis, ergo cum postea non amplius possit
 inceptio traditionis corporum, cum enim
 hæc tradita & acceptata, non amplius sunt sua,
 ergo nec amplius tradi possunt, ergo nec pote-
 rit inter tales repeti contractus aut Sacramen-
 tum Matrimonii. Ex quo patet disparitas de
 iterata confessione ejusdem peccati, hæc enim
 non significat ejusmodi inceptionem remissio-
 nis peccati, cum idem peccatum possit sepius
 remitti, secundum dicta l. 6. p. 2. n. 589.

Q. 40. Quandoam presumatur, aut quomodo pro-
 sumatur, quod Matrimonium sit initum. R. Quid sit
 presumptio, & quæ communiter regulæ ad-
 mittantur.

mittantur circa illam, dixi l. 4. à n. 1434. Hic de præsumptione Matrimonii,

§. 1. Matrimonium præsumitur, 1. ex verbis, quibus contractus Matrimonii iniri solet de quibus fusè habent *Gob. tr. 10. Spor. nu. 138. Kugl. à n. 56.* 2. Ex hoc, quòd contractus Matrimonium consummârint, etiamsi unus nunc dicat, se fictè consensisse, quia non debet ei fides, secundùm dicenda n. 307. 3. Ex solenni deductione sponsæ ad domum viri. 4. Ex cohabitatione 10. annorum, quando adest facta vicinæ, quòd vir mulierem in lecto & mensâ ut uxorem habuerit: Et ita intelligendum videtur Cap. *Ad id, 21. De sponsal. & Matr. Clemens III. de aliqua, quæ per annum & diutius permanserat cum viro, dicit, videri consensisse, nempe accedentibus aliis signis: In cætero nuda cohabitatio etiam per longum tempus non facit certam præsumptionem Matrimonii ad favorem conjugum, quamvis etiam faciat ad favorem prolium, ut censeantur legitima, uti *Sperel. Decif. 175. à n. 27. ex Jur. AA.* 5. Etiam præsumitur ex publico iudicio in testimonio coram 3. testibus factò, *Schild. tr. 6. c. 3. §. 3. 6.* Ex libro Parochi, qui inscripsit, *Barth. alii cum Kugl. n. 70.* Notandum tamen hic, quòd nulla quantumcunque magna præsumptio faciat Matrimonium valere, si reipsa non fuerit consensus, vel aliquid essentialiter requisitum, quia *præsumptio cedit veritati*, arg. l. *Continuus. 137. ff. De verb. oblig. & l. ult. ff. Quod metus causa: Latè Tusch. v. Præsumptio con-**

271. §. 2. Si prius Matrimonium sit tantum præsumptivè verum, & posterius sit certè iudicatum

tum omni solemnitate, docet *Schild.* §. 7. adhuc esse standum pro priore, quia sicut pro primo stat præsumptio valoris, ita pro secundo stat præsumptio nullitatis: sed oppositum tenendum est secundum dicenda n. 679.

§. 3. Quamvis Cap. un. §. Porro. De despons. 278. imp. in 6. Filius vel filia, si præsens sit, dum patrens nomine ipsius contrahit (vel etiam absens, & postea sciat ac taceat) & omni secluso metu non contradicat, præsumatur consentire, tamen in foro conscientia hæc præsumptio locum non habet, si filius vel filia dicat, se non consensisse, sed ob reverentiam parentis tacuisse, quia in foro interno, sicuti creditur dicenti contra se, ita etiam pro se: Regula autem juris 43. in 6. qui tacet consentire videtur, rectè explicatur per reg. 44. ibid. qui tacet, non fatetur, sed nec utique negare videtur, cum taciturnitas sit aliquid indifferens ad consensum & dissensum: pro quo *Sanch.* l. 1. d. 5. n. 5. & d. 6. n. 11. *Delb.* De imm. eccles. c. 8. d. 19. à n. 27. & alii dicunt, quòd tacens consentire censeatur, 1. si agatur de ejus commodo & favore, non, si de incommodo vel præjudicio. 2. Si det signum interni consensûs, ut si talis sponsa tacens admitteret annulum à spondente, vel ejus manum acciperet. 3. Si aliàs negare vel contradicere deberet. An autem talis metus reverentialis impediatur valorem consentia, dicam n. 657.

§. 4. Quando agitur de valore Matrimonii, 278. sufficiunt quicumque testes: è contrà, quando agitur pro invaliditate illius, quamvis rati tantum, communis sententia est, quòd requirantur testes omni exceptione majores, uti habent *Jura & Authores apud Sperel. decis. 75. ubi notat*
Tap. VIII. M sequen-

sequentia, 1. si varietas attestationum in substantialibus laceret & conquasset depositiones, sunt tanquam singulares testes. 2. Etiam si agitur pro dissolvendo Matrimonio, domestici & familiares, si reliqua habeant, non ideo possunt repelli. 3. Etiam hic fieri potest, ut numerus testium, si nempe sint ultra tres, suppleat defectum aliquem. 4. Quando agitur de causa dissolvendi Matrimonium intra domesticos pariter illata, domestici & familiares habentur tanquam omni exceptione majores, tum quia presumuntur melius scire, quam extranei, tum etiam, quia saepe tales causae, v. g. metus injectus, verberationes, minae, non fiunt coram extraneis. 5. Quamvis aliquis fuerit famulus, dum causa dissolvendi posita est, si tamen non amplius sit famulus, dum testatur, non obstat, cum cessarit praesumptio nimiae reverentiae vel amoris. 6. Non ideo contraria sunt testimonia quod unus plius testetur, quam alter. 7. Si causa invaliditatis Matrimonii sit plius quam semel plenè probata, potest etiam mulieri, contra quam aliàs nulla est exceptio, injungi juramentum suppletorium. 8. Quamvis quis testetur ex auditu, si Authores dicti repellantur, etiam repelluntur testes, quia plius non creditur copiam referre quam originali, plius non creditur referre quam relato. Hæc omnia fusè deducit & probat *Sperel.*, partim l. c. partim decis. 79. n. De testibus plura addam à n. 757.

374. Q. 41. An Matrimonium pro foro interno non debet, dum, possit pro foro externo censeri validum, & dispensatione sit agendum. R. Constat ex resolutione illius casus: Titius appromisso Matrimonio cum Cajam impregnat Cajam ancillam suam, & quia postea

ducere non vult, persuadet Cajæ vicinæ partui,
 & Dulo servo suo, ut ineant Matrimonium,
 impetrâque illis ab Ordinario facultatem con-
 trahendi sine proclamationibus coram quo-
 cunque Parocho, quod etiam fit præsentibus
 testibus. Pro majore elucidatione: *Notandum*
 1. Nec Dulum nec Cajam unquam locutos esse
 de Matrimonio ineundo, aut de subeunda ulla
 obligatione vi hujus actionis, nec ullum un-
 quam carnis tactum ante vel post ab invicem
 pretendisse, imò inter ipsos convenisse, quòd
 vellent facere in speciem ad placendum Titio,
 & reportandam ab eo pecuniam: Titius autem
 hanc comœdiam adornavit merè, ut se à Caja
 expediret, disposito Dulo, ut se patrem prolis
 mentiretur. 2. Postquam sic dispositi compa-
 paruerant coram Parocho & testibus, renovâ-
 runt contractum, quòd vi hujus fabulæ nun-
 quam aliquid prætenderent ab invicem, & sic
 cœcesserunt, neque postea ulla cohabitatio, fa-
 miliaritas aut correspondentia inter ipsos fuit.
 3. Caja postea instructa, quòd nubere non pos-
 set, nisi habitâ certitudine de morte Duli, de
 eo nil rescire potest intra decem annos, & quia
 in periculo incontinentiæ, *Queritur*, 1. an
 alteri nubere possit. 2. An si Dulus casu rediens
 negaret contractum, de nihil prætendendo ab
 invicem, Caja posset in foro externo prohiberi,
 ut alteri nubat. 3. An etiam posset cogi ad co-
 habitationem. 4. An etiam ad redditionem
 indebiti. 5. An ut nunc alteri nubat, indigeat
 dispensatione vel declaratione de Matrimonii
 nullitate. 6. An, & à quo, quibûsque modis,
 tam petet ac impetrabit. R. Tale Matrimo-
 nium pro foro quidem interno esse invalidum

E. J.
 2. 0.
 H. m.
 Claudi
 a C. m.
 L. m. VII
 C. 1.

ob defectum consensûs, uti definit *Im. III. Cap. Tua nos*, De sponsal. & Matr. in foro tamen externo non haberi validum, cum enim contractum sit in facie Ecclesiæ, est præsumptio & certa possessio pro illo, secundum dicenda n. 679. Unde de singulas quæstiones dico, *Ad 1.* Caja quoad forum internum posset cuicumque nubere, adeoque, si foret in Indiis, vel tali loco, ubi non posset constare eam antecederet Matrimonium in facie Ecclesiæ contraxisse, posset securè cum quocunque Matrimonium inire, non potest tamen in his partibus, uti constat ex dictis. *Ad 2.* Posset in foro externo prohiberi, ne alteri nubat, uti & Dulus, ne alteram ducat. *Ad 3.* Posset cogi ad cohabitationem. *Ad 4.* Non ad conditionem debiti ante positum serium consensum mutuuum in Matrimonium, quia alioquin cogeretur ad fornicationem. *Ad 5. & 6.* Indiget utique pro locis, ubi notum est, vel non potest, quòd ita contraxerint, sed nequidem Papa obtinendam esse talem declarationem. Dispensatio autem in tali Matrimonio vel rato vix aut ne vix quidem sperari potest. circa annum 1690. iudicavit Illustrissimus Dominus Nuntius Apostolicus, & plures hic Collegii Doctores, quibus assentior.

275. Q. 42. An ratio Sacramenti sit separabilis à contractus matrimonialis inter fideles baptizatos. R. S. 1. Multis modis separabile esse docent multi, quorum præcipuos retulit p. 1. n. 73. Plures addit *Avers. q. 1. f. 5. & excentioribus putant Merat. Gonet, Platel. Spor. X. n. 340.* qui contendunt id fieri posse saltem intentione conficiendi contractum non Sacramentum: Rationes sunt 1. quia

dicit hanc esse veram sententiam & Romæ approbatam : accedunt ex Scotistis *Hique. Pae. Brancat.* Rationes sunt 1. Auctoritas *Ino. III.* cujus verba retuli loc. cit. l. 6. videtur enim asserere, quod Baptismus, hoc ipso, quod inamissibiliter sit admissus, faciat contractum Matrimonii esse Sacramentum : & ideo etiam *Conilia & SS. PP.* communiter dicunt vel supponunt Matrimonia fidelium esse Sacramenta. 2. Certum est, quod Christus rationem validi contractus matrimonialis inter fideles elevavit ad rationem Sacramenti, atque ita instituerit, ut ad rationem contractus accederet ratio Sacramenti, saltem ordinariè, & per se loquendo : Nullum autem est fundamentum dicendi, quod privatis fidelibus reliquerit potestatem separandi unam rationem ab altera, quamvis enim circa instituta à se Sacramenta potestatem aliquam concesserit Ecclesiæ, non tamen ita privatis fidelibus, ergo. *Confirmatur*, nam sicuti Christus non dedit sacerdoti potestatem ferendi sententiam remissivam peccati, nisi intendat rationem Sacramenti, ita & hic. 3. Si ratio contractus separari potest à ratione Sacramenti, ergo proculdubio suadebitur hæreticis, aut etiam aliis, qui in mortali sunt, nec volunt pœnitere ante Matrimonium, ut intendant solam rationem contractus & non Sacramenti, ne committant sacrilegium : item fieri poterit, ut unus intendens contractum & Sacramentum, suscipiat Sacramentum, alter autem intendens solum contractum, non suscipiat Sacramentum, quæ, inquit *Avers.*, planè sunt absurda, & præter mentem Ecclesiæ ac existimationem fidelium. Utraque sententia est probabilis, & ideo pro neutra

se determinare *Mastr. n. 24.* in utramque partem etiam discurrens de mente *Scoti*: omnibus tamen consideratis videtur negativa esse probabilior, hinc *R. ad 1. & 2.* fundamenta sufficientia esse jam data. *Ad 3.* dico, ex dictis l. 6. p. 1. n. 73. si non prævaleat intentio generalis faciendi hoc, quod Christus instituit, sed absolute nolit contractum, nisi separatim à ratione Sacramenti, Matrimonium fore nullum. *Ad 4.* dico idem, si enim non habeant intentionem sufficientem ad valorem Sacramenti, certum est ex dictis *ibid. n. 45.* non confici Sacramentum, ergo nec subsistet valor contractus indissolubilis matrimonialis, tam parùm, quàm substeret, si isti duo baptizati contraherent, & ignorarent se esse consanguineos, hinc enim non juvat ignorantia, uti dicitur n. 526.

Q. 43. An Matrimonium inter baptizatum & non baptizatum sit Sacramentum. R. Ut quæstio locum habeat, supponi debet, quòd Ecclesia dispensaret in isto impedimento disparis cultus, ita ut potuerint inire contractum saltem civiliter validum, qualis est inter infideles: hoc supposito *Sax. Cathar. Eckius, Rebell. Avers. q. 1. f. 6.* Ex *Scottis Hiquæ. Pont. Brancatus* defendunt fore Sacramentum ex parte fidelis, putant enim, quòd inter conjuges sint duo partialia Sacramenta, quorum unum possit subsistere sine altero, sicuti sæpe in uno causatur gratia, & non in altero. Sed oppositum est tenendum cum *Vasq. Henriq. Sanch. Cin. Bec. Pont. Mastr. n. 20. Krim. n. 350.* quia sicuti est unicus duorum contractus, & unicum vinculum; ita debet esse unicum Sacramentum, ergo cum non baptizatus non sit capax hujus Sacramenti, secundum dicta l. 6. p. 1. n. 165. ob

E. 20.

A. m. C. l. a. d. a. C. r. o. l. o. u. n. V. I.

C. a.

hunc defectum deficiet totum Sacramentum
Obji. Apostolus 1. ad Corinth. 7. v. 14. dicitur
Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidem, ergo
 docet saltem respectu fidelis esse Sacramentum
 R. n. conseq. nam non loquitur de sanctificatio-
 ne sacramentali, sed morali tantum, in quan-
 tum mulier fidelis exemplo, & pia conversatio-
 ne sua virum infidelem adducit ad fidem & gra-
 tiam. Matrimonium utriusque infidelis non est
 se Sacramentum, dixi l. 6. p. 1. n. 165. Au-
 tem, quando infideles convertuntur, & re-
 vanc consensum, tum saltem fiat Sacramentum,
 dicitur n. 407.

278. Q. 44. Quid notandum sit circa consummationem
 Matrimonii. R. seqq.

§. 1. Certum videtur ex Cap. *Veniens*, De
 sponsal. contra paucos apud *Sanch.* l. 2. d. 21. n.
 12. Matrimonium non consummari per copu-
 lam post sponsalia ante Matrimonium habitam,
 quamvis etiam suscitatae sint proles, quia talis
 copula non est matrimonialis, sed fornicaria.

279. §. 2. In locis, in quibus subsistunt Matrimo-
 nia clandestina, si post sponsalia sequatur copu-
 la, praesumitur fieri Matrimonium de presenti
 & consummatur per illam copulam concorre-
 tanter, secundum dicta n. 232. ubi autem non
 valent Matrimonia clandestina, quamvis copu-
 la post sponsalia sequatur, secundum jam dicta
 non ideo censetur consummatum, licet postea
 contrahatur, *Gob. tr.* 10. n. 402. & 404. Mos au-
 tem in Germania, ut procurator cataphractus
 decumbat cum sponsa, non est consummatio
 Matrimonii, sed tantum servit ad acquirendam
 aliqua jura, *Gob. n.* 405.

280. §. 3. Si semen à viro alioquin potente va-
 pent-

penetrare, effundatur circa muliebria, & matrix illud ad se attrahat, sufficere ad Matrimonii consummationem docent *S. Anton. Cordub. Sor. Corona, de Nevo, Lopez*, quos refert & sequitur *Boudevius* p. 2. q. 19. certum enim videtur ex variis authoribus & historiis tali affusione seminis sæpe concepisse & peperisse mulieres, quamvis cum aliis contradicat *Zacchias* in qq. medico-legalibus l. 3. tit. 1. q. 8. Imò hoc verum esse, quamvis demonis ministerio semen viri in vase deflorato recipiatur, docent *Rosell. Silv. Tabien. Sanch. n. 2. Bonac. Avers. q. 2. f. 4.* ideòque absque virginis defloratione aut corporis ejus penetratione hoc fieri posse, nullus, quòd sciam, Medicorum dubitat, inquit *Boudevv.* An verò tum etiam contrahatur affinitas dicam n. 695.

§. 4. Si vir vas sceminae penetrarit, sed ad illud non venerit, nec attractum sit semen, multi dicunt fore consummationem Matrimonii, sed probabilius negat *Sanch. n. 5.* quia non censetur caro una, nisi sit copula, quæ ad generandum sufficiat, nam etiam per hoc dicuntur una caro, quòd commiscendo sua corpora sint principium generans unam carnem, sive prolem, quòd hic non est.

§. 5. Si conjugata primo bimestri vi opprimatur à viro suo, Matrimonium consummatur, quia verè sunt una caro, cum sit copula sufficiens ad generationem unius carnis, attamen talis oppressa adhuc potest ingredi Religionem, uti dicitur n. 421.

Obj. Talis copula non repræsentat unionem cum humanitate, quia non fuit voluntaria, ergo non est vera consummatio Matrimonii. *R.* Repræsentat illam quoad substantiam,

M 5

cum

cum per hoc fiant una caro, quamvis non representet quoad circumstantiam voluntaria, quod non est opus, uti opus non est, ut representet quoad circumstantiam sancte, eum copula conjugatorum, etiamsi voluntaria sit, possit esse percamiosa.

283. §. 6. Si vir affirmet consummationem effectam, mulier autem neget, vel contra, si mulier affirmet & vir neget, secundum *Schld.* a. 99. cui consentire videtur *Avers.* q. 13. f. 5. Quod si, potius credendum est affirmanti, quam neganti, tum quia standum est pro Matrimonio, tum ob alias autoritates & rationes, quae adducunt *Sanch.* l. 7. d. 109. & *Gob.* tr. 10. n. 49. ideoque licitum non erit ab eo recedere, uti non in alio dubio, an Matrimonium fuerit consummatum, necne, quia Matrimonium est in possessione, cujus vinculum scitur esse de se ab soluto insolubile, & necdum esse solutum. An ad consummationem Matrimonii requiratur, ut etiam mulier feminet dicitur n. 696.

284. Q. 45. Quid addendum sit circa Ministrum in Sacramento Matrimonii, & Parochum, qui assistit. R. 1. Minister hujus Sacramenti non est Parochus, aut Sacerdos, qui benedicit; quia secundum *S. Th.* in 4. dist. 26. a. 1. ad. 1. benedictio Sacerdotis est tantum quoddam sacramentale, & dist. 28. q. 1. 3. est tantum de solennitate Sacramenti, unde si omittitur, verum Matrimonium est. Idem docent *S. Matr.* n. 12. Et contrahentes esse Ministros legitime culenter ostendunt *Bellarmin.* tom. 2. de Matrimonio c. 6. 7. 8. *Rayn.* in *Heter.* tom. 16. f. 1. pu. 14. 3. contra *Guiliel. Paris. Canon.* Estium, *Sylv.* apud *Aversam* q. 1. f. 5. ad quos accedit *Juenin.* quod sententiam *Vasq.* *Côn. Pont.* apud *Avers.* q. 2. f. 1.

vocant im
omissâ cen
Florent. sup
contrahent
monii, et
enim effici
ejus Ministr
Matrimoni
libero cont
ra esse Matr
non fecit. S
cramenta,
validi cont
Sacramenti
& canonum
culo ponit,
cap. 1. subju
ergo intellig
hentes sunt
cramenti, q
nem Sacram
Obi. 1. N
vocant Par
esse illum,
2. Dicunt i
gratiam, et
Sacramentu
rimonium cor
rimonium
linguitur a
cramentalis
personam sa
sacram solenn
tur Sacram
confertur in

vocant improbabilem, *Rebell. temerariam*, sed omiffa censurâ, quod diximus, *Probat* 1. ex *Florent. supra*, quod dicit mutuum consensum contrahentium esse causam efficientem Matrimonii, ergo contrahentes sunt Ministri, qui enim efficit, sive conficit Sacramentum, ille est eius Minister. 2. Quia *Trid. sess. 24. de Reform. Matrimonii c. 1.* docet, clandestina Matrimonia libero contrahentium consensu facta, rata & vera esse Matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit. *Si dicas*, esse contractus, sed non Sacramenta, *contra* est, nam ex dictis n. 276. ratio validi contractus non est separabilis à ratione Sacramenti: deinde *Trid. initio illius sessionis*, & canonum immediatè antecedentium pro titulo ponit, *De Sacramento Matrimonii*, & statim à cap. 1. subjungit decreta de illius reformatione, ergo intelligit Sacramentum. Denique contrahentes sunt Ministri contractus, ergo etiam Sacramenti, quia contractus elevatus est ad rationem Sacramenti.

Obji. 1. Multa Conc. provincial. & Ritual. vocant Parochum Ministrum, sive, dicunt esse illum, qui hoc Sacramentum administrat. 2. Dicunt in benedictione Sacerdotis conferri gratiam, ergo per illam intrinsecè constituitur Sacramentum. 3. Parochus dicit, *ego vos in Matrimonium conjungo*, ergo ipse conficit eorum Matrimonium 4. In aliis Sacramentis Minister distinguitur à fuscipientè, ergo & hic 5. Actio sacramentalis est sacra, ergo pro Ministro requiritur personam sacram. *R. ad 1.* intelligunt esse Ministerum solennitatis & ceremoniæ, quæ latè dicitur Sacramentum. *Ad 2.* Gratia communiter confertur in benedictione, quia tum perficitur &

& completur contractus per consensum conjugum. *Ad 3.* Sensus est, ego Matrimonium vestrum nomine Ecclesie ratum habeo. *Ad 4.* n. conseq. alioquin etiam dicam, in aliis Sacramentis, Minister & suscipiens debent esse sibi praesentes, ergo etiam hic: oppositum tamen constat, quia secundum dicta à n. 258. potest Matrimonium inter absentes contrahi. *Ad 5.* n. conseq. nam etiam Baptismus est actio sacra, idest, à Christo elevata ad causandam gratiam, & tamen validè confertur à laico.

285. §. 2. Dixi l. 6. p. 1. n. 147. non peccare sponsum, si ex causis justis cum sponsa etiam publicè indigna contrahat Matrimonium, sicque ille ministrat hoc Sacramentum, ubi addidi etiam Parochum teneri assistere, dummodo non deprehendat aliud impedimentum. Et pluribus assistentia Parochi addentur à n. 706. Quamvis autem *Trid.* habeat, ut Parochus viro & muliere interrogantis, & eorum mutuo consensu intellecto, dicat, ego vos in Matrimonium conjungo in nomine Patris & Filii & Spiritus S., vel aliis utatur verbis juxta ritum uniuscujusque provincie ritum, tamen id de valore non est: & quamvis Parochus nil pronuntiet, sed tantum sit testis, Matrimonium valet, uti cum communi docet & inter declarationes S. Congreg. refert *Galle.* supra n. 5. & c. Quale autem sit peccatum ista omittere, referam sententias n. 505.

286. Q. 46. Quinam sint speciales effectus Matrimonii. R. Praeter indissolubilitatem & obligationem reddendi debitum, de quibus aliqua dicta sunt & plura per decursum dicentur, praecipui sunt sequentes: 1. Communicatio quaedam bonorum & honorum, de qua *Avers.* q. 22. f. 1. Quibus.

nam autem sint bona conjugum, tum propria, tum communia, & quid circa omnia illa possint maritus & uxor, dixi. l. 3. p. 1. à n. 1017. 2. Libertas à servitute, si dominus tradat nuptui vel ipsemet ducat personam servituti subjectam. Item jus, ut neuter possit saltem licite absque alterius consensu se in servitutem vendere, *Aversf.* supra. 3. Nullitas quarundam donationum inter conjuges, de quo aliquid dixi l. 3. p. 2. n. 306. & plurima habet *Sanch.* l. 6. 4. Potestas mutuo irritandi vel suspendendi vota, in quantum præjudicant juri conjugum, de qua *Busenb.* relatus l. 3. p. 1. n. 482. & 503. quibus aliqua addidi ibid. à n. 493. & n. 504. 5. Obligatio cohabitandi, cum id postulet obligatio reddendi debitum, *Gob.* tr. 10. n. 750. 766. *Aversf.* l. 3. ubi explicat, quandoam possint habitatione separari, & *Busenb.* hic referendus n. 401. in fine breviter notat, quandoam uxor teneatur sequi virum, quoad habitationem. 6. Obligatio præstandi alimenta, aut sibi mutuo succurrendi, de qua *Aversf.* l. 4. & etiam dixi l. 3. p. 1. à n. 709. 714. 719. 731. 7. Legitimatio prolis illegitimè conceptæ, aut etiam natæ, de qua *Aversf.* l. 2. & etiam dixi l. 4. à n. 751. 757.

DUBIUM II.

287.

De usu Matrimonii.

ARTICULUS I.

An usus Matrimonii, sive actus conjugalis sit licitus.

Resp. Per se est licitus & honestus: Quod est de fide, & patet ex 1. Cor. 2. Uxori vir debitum reddit. Per accidens est illicitus in sequentibus casibus.

I.